

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

....1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

1.1 TEA-viisareiden tulokset

1.2 HYTE-kerroin

1.3 Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokakasvatuksen nykytila

1.4 Kuntaliiton elinvoimaindikaattori

1.5 Pohjois-Savon kokemuksellinen hyvinvointikysely kuntalaisille

....2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

....3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

....4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

....5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

....6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

....7 Suunnitelman laatijat

....8 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

Laajan hyvinvointikertomuksen ensimmäisessä osassa kuvataan vesantolaisten hyvinvoinnin kehittymistä päättyvän valtuustokauden 2017-2021 aikana. Kehitystä on tarkasteltu saatavilla olevien erilaisten tilastojen valossa, ja myös haastattelemalla kunnan eri palveluita tuottavia viranhaltijoita ja työntekijöitä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteet

Kunnan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Tämä tehtävä on asetettu terveydenhuoltolaissa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi käytetään lyhennettä HYTE. Kuntien tukena HYTE-työssä toimivat alueelliset HYTE-tiimit, meillä Vesannolla Pohjois-Savon tiimi, sekä sairaanhoitopiirit, meillä Kysteri. Niiden tehtävänä on tukea kuntia ja tarjota niille asiantuntemusta HYTE-työn tueksi, sekä huolehtia alueellisesta HYTE-työn raportoinnista ja kehittämisestä.

Kunnan HYTE-seuranta- ja ohjaustyö koostuu erilaisista toimenpiteistä:

1. Lain mukaan kunnan tehtävänä on valmistella valtuustokausittain laaja hyvinvointikertomus sekä vuosittainen raportti, joilla seurataan ja ohjataan kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden kehitystä.
2. Kunnan tulee kartoittaa tarjolla olevat hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut ja koordinoita niiden tuotantoa kunnan eri toimialojen ja yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyötahoja ovat mm. muut kunnat, seurakunta, paikalliset yritykset ja järjestöt.
3. Kunnan tehtävänä on tukea kansallisten ja alueellisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanoa ja toteutusta omissa kunnassa.

Kunnan HYTE-työn tavoitteet:

- Kaventaa asukkaiden hyvinvointi- ja terveyseroja
- Lisätä koettua hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä
- Ehkäistä sairauksia, tapaturmia ja syrjäytymistä.
- Vahvistaa mielenterveyttä ja osallisuutta. Osallisuudella tarkoitetaan mukanaoloa, vaikuttamista ja huolenpitoa, yhteisössä osallisena olemista. Lisäksi osallisuus tarkoittaa sitä, että ihminen pääsee osalliseksi yhteisesti rakennettuun hyvinvointiin.
- Vaikuttaa kuntatalouteen ennaltaehkäisemällä hyvinvoinnin ja terveyden ongelmia, jolloin hoitokulut pienenevät. Yhteisö voi hyötyä myös esimerkiksi ilkeiden vähentymisestä, liikennekulttuurin rauhoittumisesta ja päihteenkäytön haittavaikutusten vähenemisestä.

Hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palveluja tuotetaan kunnan kaikilla toimialoilla, sekä yrityksissä, järjestöissä ja yhteisöissä:

- sosiaali- ja terveyspalvelut
- varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut
- kirjasto- ja kulttuuripalvelut
- nuoriso- ja liikuntapalvelut
- tekniset- ja ympäristöterveyden palvelut
- kansalaisopisto
- järjestötoiminta
- hengelliset yhteisöt
- yritysten palvelut

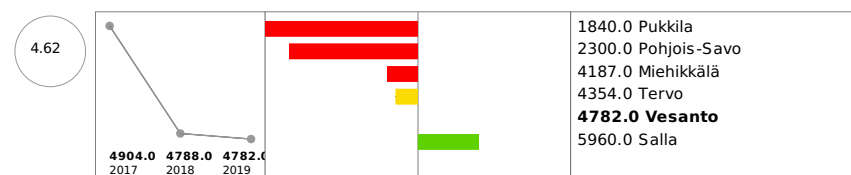
1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

TALOUS JA ELINVOIMA

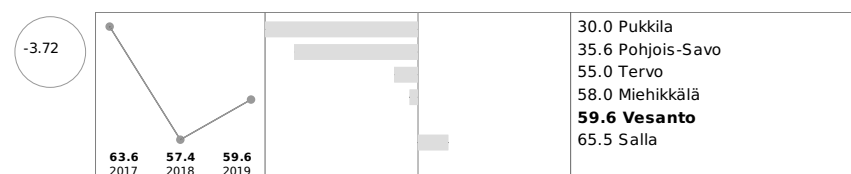
Talous

Tulot

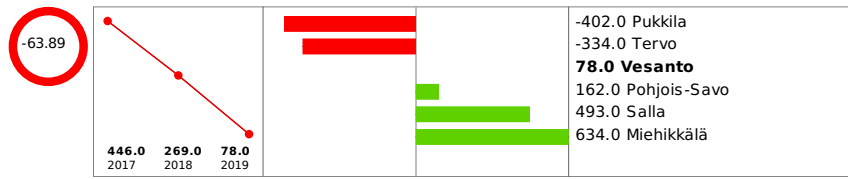
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

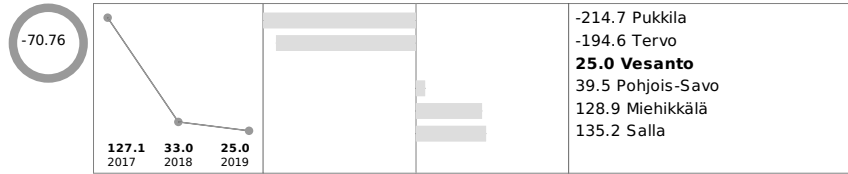
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

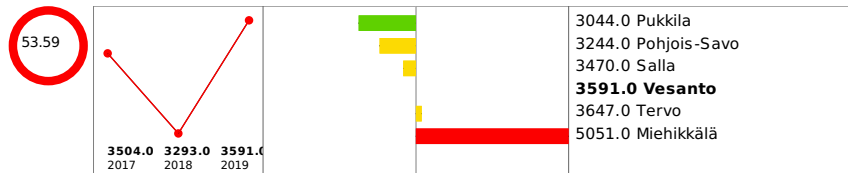
Vuosikate, euroa / asukas

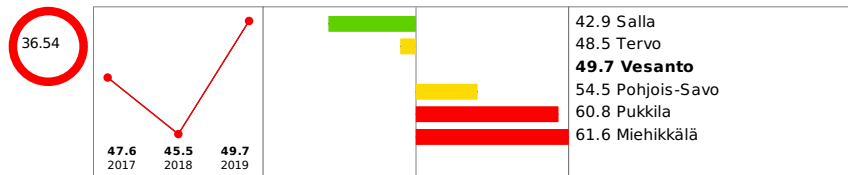
Vuosikate, % poistoista

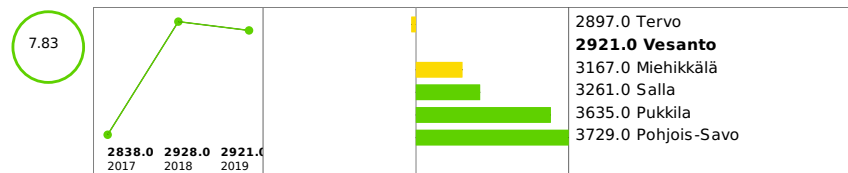
Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

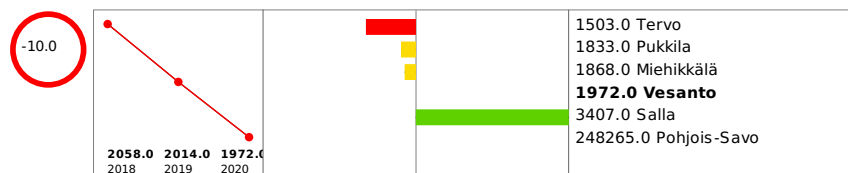
Verotulot, euroa / asukas

Elinvoima

Väestö

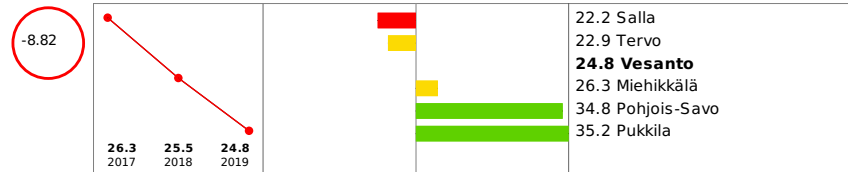
Väestö 31.12.

Huoltosuhte, demografinen

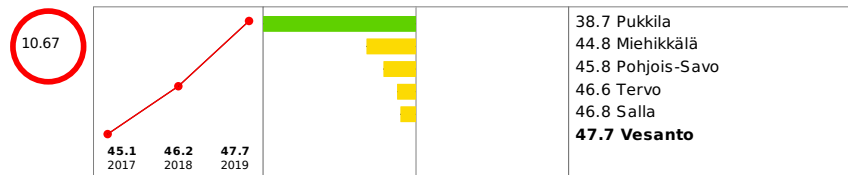
Lapsiperheet, % perheistä

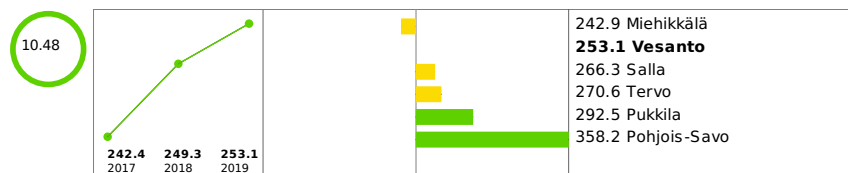
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

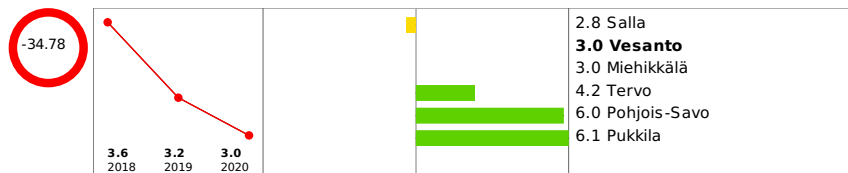
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

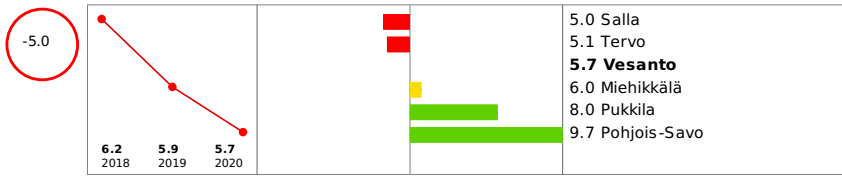
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

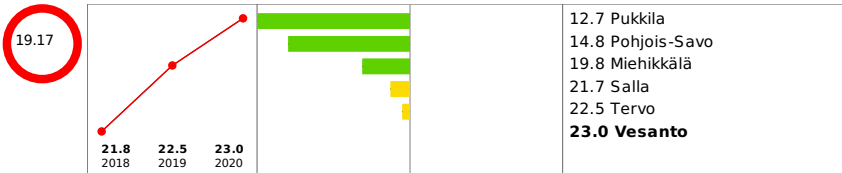
16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

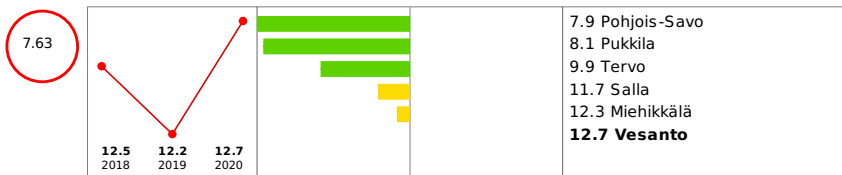
25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

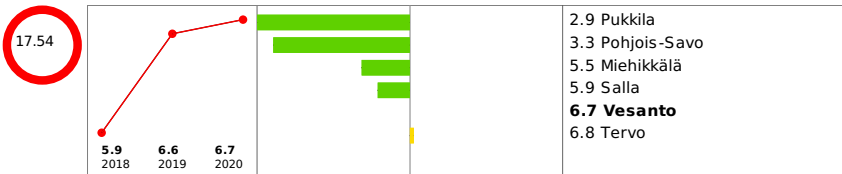
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

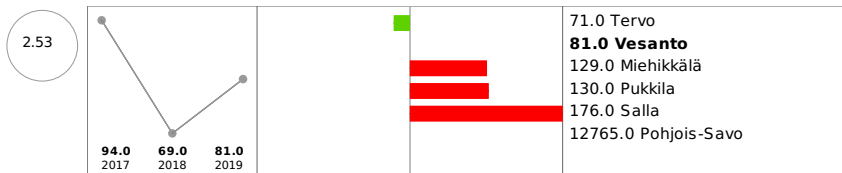
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

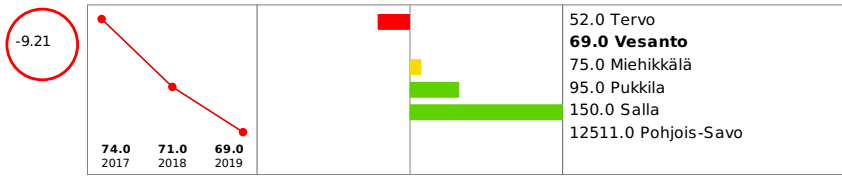
Lähtömuuttajat, lkm

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

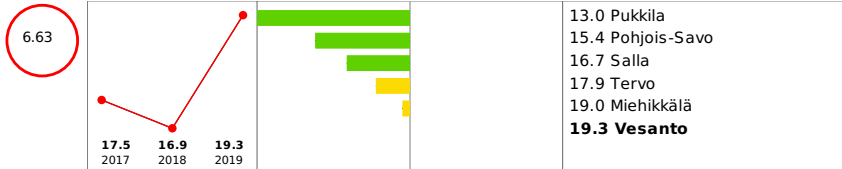

Tulomuuttajat, lkm

Elinvoima

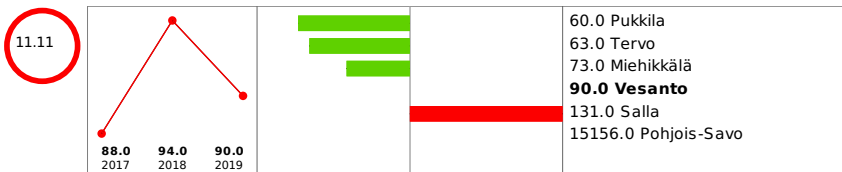
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana yhteensä

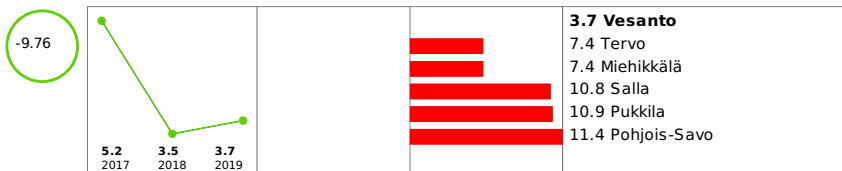

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

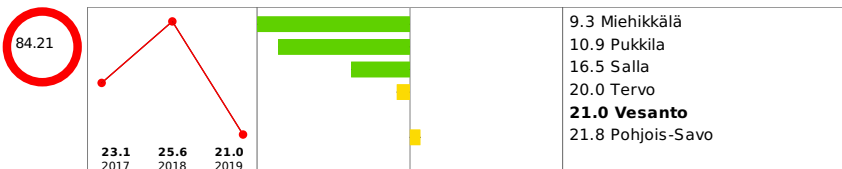
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot, iso kerroin= isot tuloerot

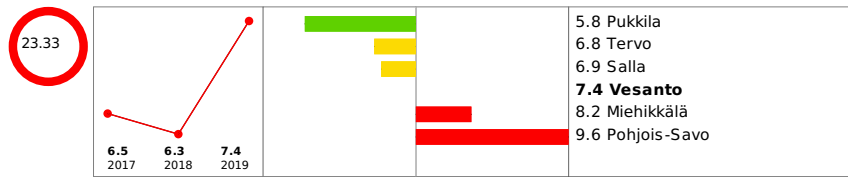
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

Toimeentulotukea saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

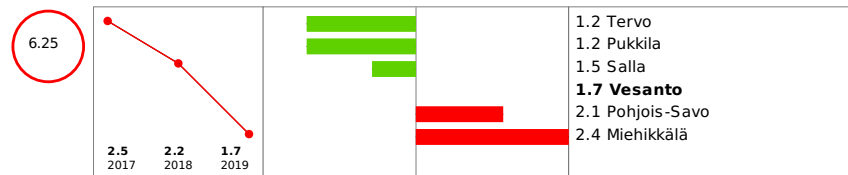
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

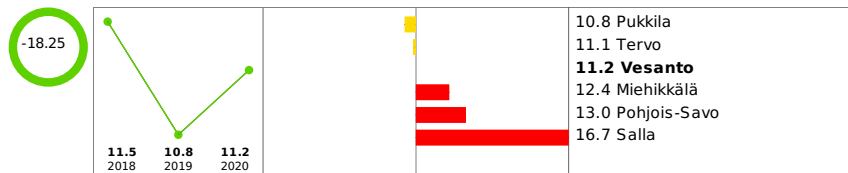
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet yksinasuvat miehet, % toimeentulotukea saaneista kotitalouksista

Toimeentulotukea saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Työttömät, % työvoimasta

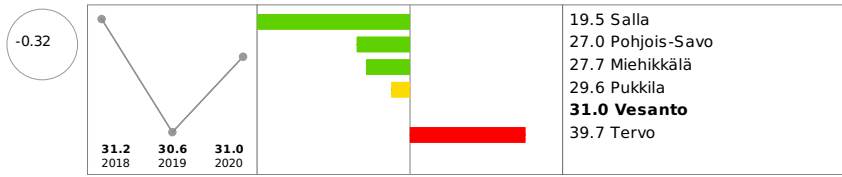
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

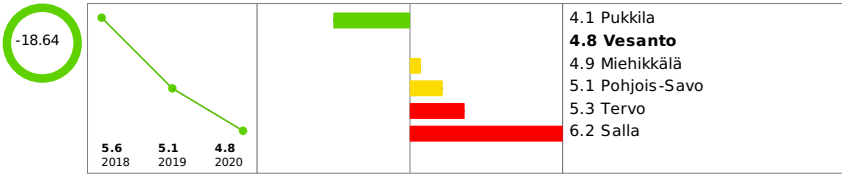
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

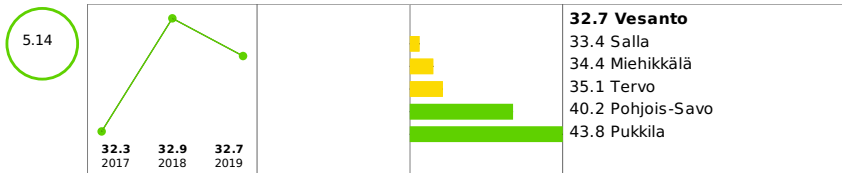
Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

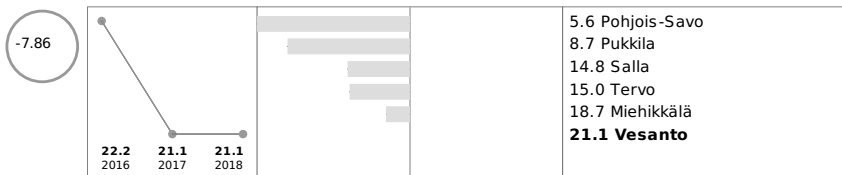
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

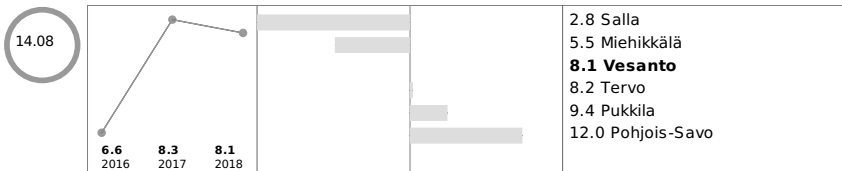
Työlliset, % väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

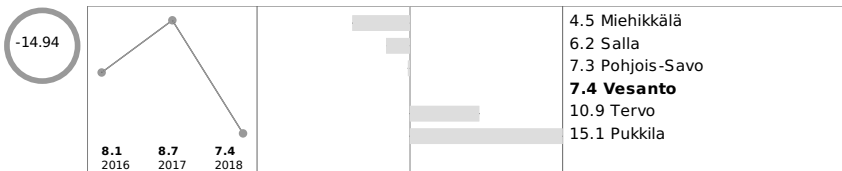
Maatalous, metsätalous ja kalatalous, % työllisistä

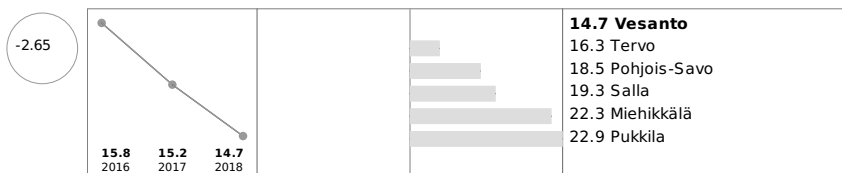
Teollisuus, % työllisistä

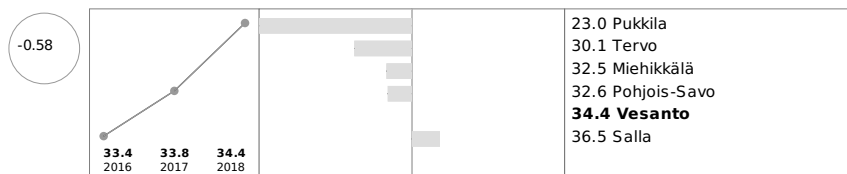
Rakentaminen, % työllisistä

Tukku- ja vähittäiskauppa; Kuljetus ja varastointi; Majoitus- ja ravitsemistoiminta, % työllisistä

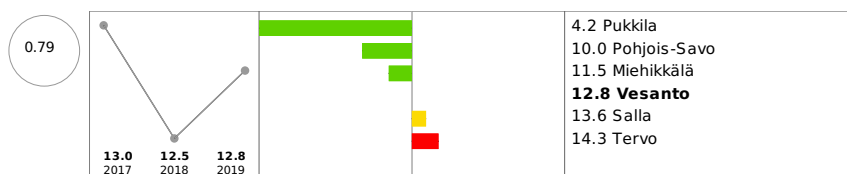
Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus, Koulutus, Terveys- ja sosiaalipalvelut, % työllisistä

Yleistä asumistukea saaneet yhteensä, % asuntokunnista

Eläkkeensaajien asumistukea saaneet, % asuntokunnista

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenvedo

Väestönkehitys ja huoltosuhde

- Tunnettu fakta on jo vuosikymmeniä ollut Vesannon väkimäärän lasku. Kesän 2020 lopun tilastoista tiedetään, että väkimäärä on jo painunut alle 2000. Syntyvyys on pientä, kuntaan muuttavien määrä on pienehkö, ja kuolleisuus sekä lähtömuutto huolehtivat väkimäärän laskusta. Kasvua nähdään yli 65-vuotiaiden osuutta kuvaavassa indikaattorissa. Demografinen huoltosuhde on 102,4 %.
- **Positiivisena havaintona on mainittava koulutustasomittaimen positiivinen kehitys. Kuntalaisten koulutustaso on siis nousussa!**

Elinvoima

- Pienituloisuus: Yleinen pienituloisuusaste, ja myös lapsiperheiden pienituloisuusaste on laskusuunnassa, eli **pienituloisia on aiempaa vähemmän.**
- Toimeentulotukea saavien 18-24 v. osuus on alkanut laskea v. 2018 jälkeen, kun nuoria alkoi ohjautua työpajatoimintaan, ja he alkoivat saada työttömyysetuuksia.

Työllisyys

- Työllisten määrä kunnan väestöstä on pysynyt suurin piirtein samassa, n. 33 % tietämissä pidempään. **Työttömyysprosentti on viimeisellä valtuustokaudella saatu laskuun.**
- Pitkäaikaistyöttömien määrä kunnan työttömistä on reilu 30 %, ja tämä trendi on nähtävissä useamman vuoden ajalta.
- **Vaikeasti työllistyvien (rakennetyöttömyys) osuus 15-64-vuotiaista kuntalaisista on saatu päättyvällä valtuustokaudella laskuun. Vesannon tilanne on kuitenkin edelleen koko Pohjois-Savo heikompi.** Tilanteen kohentamiseksi käytettyjä keinoja ovat olleet työpajatoiminta, eläkepää tökset tarvittaessa, ja viimeisimpänä v. 2020 alussa käynnistynyt Kotelo-hanke, jonka vaikutukset tulevat näkymään vasta tulevaisuudessa.
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten (17-24-v.) määrä on Vesannolla 9,3 % samanikäisestä väestöstä. Osuutta on saatu väliillä laskuun, ja viimeisimmäksi on menty taas vuoden 2017 nousun jälkeen parempaan suuntaan. Pohjois-Savon tilanteeseen verrattuna meillä olisi kuitenkin vielä petrattavaa.

Elinkeinorakenne

- Vesannon kunnan työllisistä kolmasosa paiskii hommia kunnan ja Kysterin töissä soten, koulutuksen ja hallinnon tehtävissä. Seuraavaksi eniten, viidesosa, on maa- ja metsätaloudesta leipänsä hankkivia. Kolmanneksi eniten työllisiä on kaupan- ja ravitsemusalan töissä. Mainittava on vielä rakentaminen 8,7 % ja teollisuus 8,3 % osuuksilla. Yhteensä näillä aloilla työtään tekee 87,1 % kunnan työllisistä.

Toimeentulon tukeminen

- **Pitkäkestoisesti toimeentulotukea saavien työikäisten määrä on ollut trendinä Vesannolla nousussa,** vaikka pieni lasku onkin viimeisimmässä tilastossa. *"Pitkäaikaisasiakkaiden osuus väestöstä mittaa paremmin todellista köyhyyttä kuin kaikkien toimeentulotukiasiakkaiden osuus väestöstä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden kohdalta korostuu myös kasautuva syrjäytymisriski, mihin liittyvät ilmiöinä niin pitkäaikaistyöttömyys kuin kotitalouden jäsenten ylisukupolvisen syrjäytymisen riski. (THL)"*Tilannetta analysoidessa on hyvä muistaa THL:n kommentti tämän indikaattorin tulkinnasta.
- Kaiken kaikkiaan toimeentulotukea Vesannolla saavien 25-64-vuotiaiden osuus väestöstä on pysynyt suurin piirtein samalla tasolla jo pidempään, noin 6,5-7 %, tosin viimeisin lukema on 7,4 %.

- Toimeentulotukea saavien yksinasuvien miesten määrä on nousussa. Naisia on tilastoissa viime vuosina alle 5, jolloin tietoturvasyistä tilastotietoa ei ole saatavilla.
- Toimeentulotukea saavien lapsiperheiden määrä vaihtelee vuosittain, yleissuunta on laskeva. Lapsiperheiden määrä kunnassa on kaiken kaikkiaan laskussa.
- Toimeentulotukea saavien nuorten osuudessa on ollut vuosittain isoa vaihtelua. Viime vuosien iso nousu nuorissa tuen tarvisijoissa on saatu viimeisimmässä tilastotiedossa käännettyä alaspäin. Tämä ikäluokka 18-24-vuotiaat muuttaa usein pois Vesannolta. Myös nuorten työllistymiseen on panostettu Vesannolla.
- Toimeentulotukea saavien yli 65 v. määrä on laskussa, ja tätä selittää ainakin se, että **yhä useampi eläkkeelle jäävistä saa myös työeläkettä, eli heidän tulotonsa on kohentunut.**

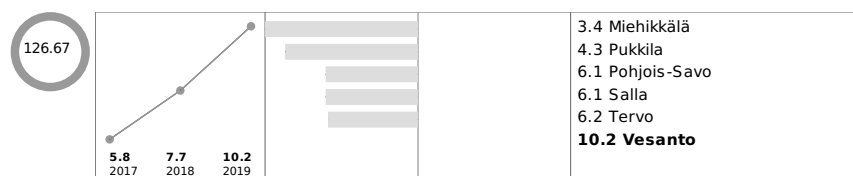
Asumisen kulujen tukeminen

- Yleinen asumistuki: Saajien prosenttiosuus asutokunnista on ollut hienoisessa kasvussa pitempään, pieni käänne alaspäin on nähtävissä viimeisimmistä tilastoista.
- Eläkkeensaajien asumistukea saavien kotitalouksien määrä asutokunnista on melko vakiintunut Vesannolla ollen nyt 12,8 %. Kehitys on ollut tasaista myös Pohjois-Savossa, maakunnan prosentti on 10.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET *Hyvinvointi*

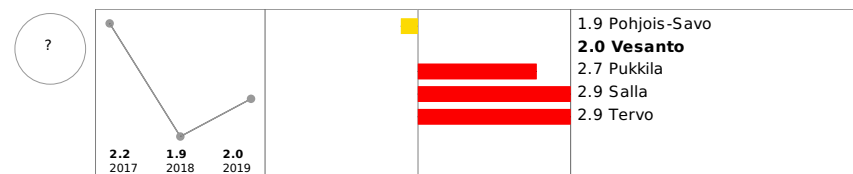
Elämänlaatu ja osallisuus

Erityskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

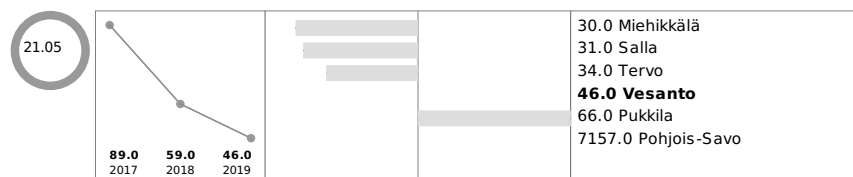

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

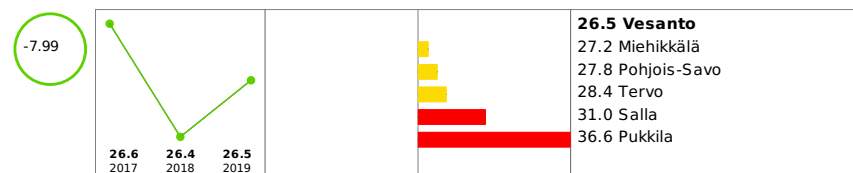
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

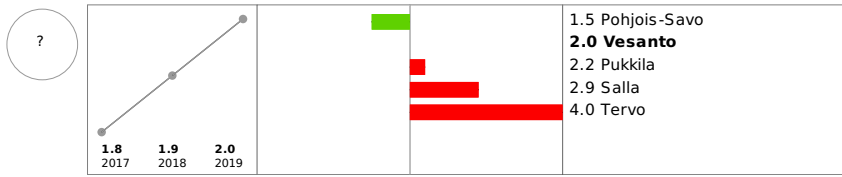
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

Ahtaasti asuvat lapsiasutokunnat, % kaikista lapsiasutokunnista

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

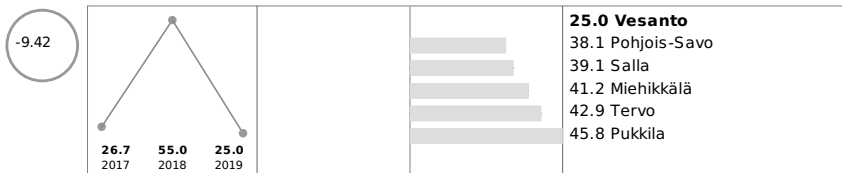
Kunnan palvelut

Päivähoito

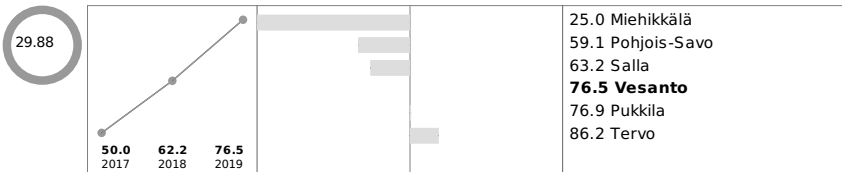
Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 1 - 2-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

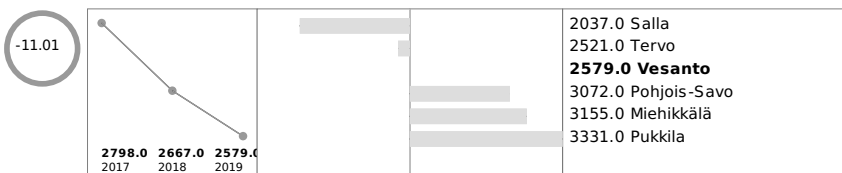
Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

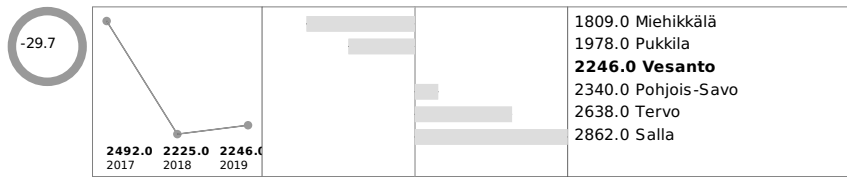

Sosiaali- ja terveydenhuolto

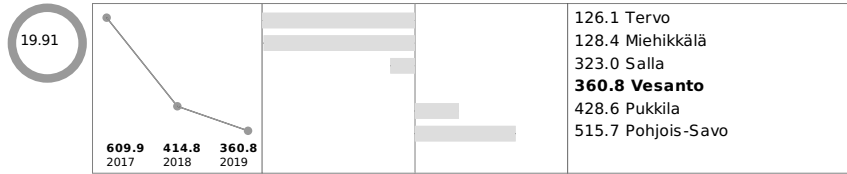
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

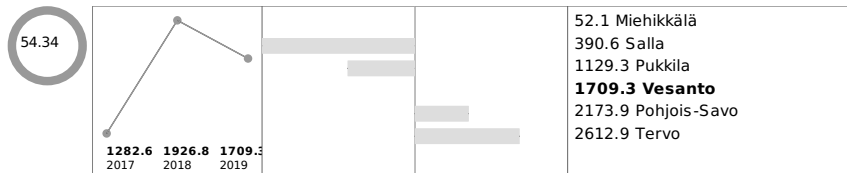
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

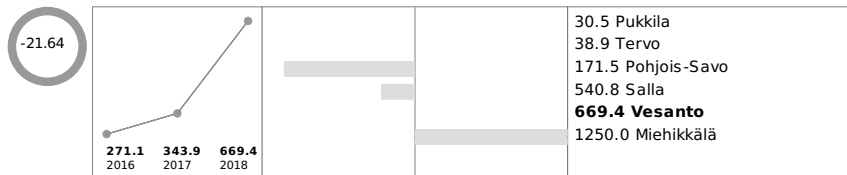
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

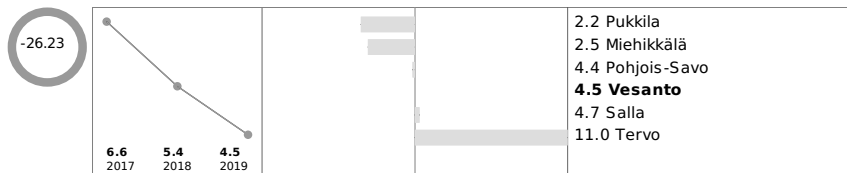
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Valtakunnallisesti kerätyt tilastotiedot Vesannon lasten ja nuorten hyvinvoinnista ovat pääosin tietosuojasystä poissa julkisesta käytöstä, koska vastaajamäärä ja jakaumat ovat niin pieniä, ettei tilastoja julkaista. Tämä vaikeuttaa tilastoanalyysin pohjalta tehtävää tulkintaa hyvinvoinnin tilasta. Saatavilla olevia tilastotietoja on käytetty, ja lisäksi analyysia on tehty keskustellen käytännön tuntuman tuomista tiedoista työntekijöiden ja viranhaltijoiden kanssa.

Lasten ja lapsiperheiden hyvinvointi

Elämänlaatu ja osallisuus

- Tämän osion ainut käytettävissä oleva indikaattori liittyy erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuihin 0-15 vuotiaisiin. Prosenttiosuus on ollut reilussa kasvussa. Nousun taustalla on Kysterin Vesannon työntekijöiden arvion mukaan erityisesti ylivikkaushäiriöiden hoidon tehostuminen ja niihin nykyisellään saatavilla oleva lääkehoito. Nousu kertonee siis pikemminkin siitä, että hoitoa saa pulmiin aiempaa paremmin kuin siitä, että 0-15-vuotiaat sairastaisivat enemmän. Erityiskorvattavien lääkkeiden saajissa on myös esimerkiksi kroonista astmaa sairastavia lapsia ja ykkösyhmän diabetesta sairastavia ym. kroonisia sairauksia sairastavia lapsia.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

- Vesantolaiset lapset asuvat perheineen vertailukuntia väljemmin.
- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 vuotiaiden prosenttiosuus samanikäisistä on 2 %, ja se on samassa linjassa koko Pohjois-Savon määrän

kanssa. Tilanne saattaa lähivuosina muuttua, sillä osassa kunnan lapsiperheistä voimavarat ovat vähissä, ja korona-aika on vaikeuttanut tilannetta entisestään. Sijoitettujen lasten määrään saattaa myös vaikuttaa kunnissa vaihteleva lastensuojelun toimintakulttuuri - tuetaanko perhettä voimakkaasti kotiin vai harkitaanko sijoitusta lapsen edun mukaisena ratkaisuna. Päättävän valtuustokauden aikana kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on pysynyt vakiona.

- Lastensuojeluilmoitusten määrä on Vesannolla laskenut vuodesta 2017, jolloin tehtiin 89 ilmoitusta vuoden 2019 ilmoitusmäärän ollessa 46 ilmoitusta. Vuosina 2017-2018 sosiaalitoimessa työntekijät vaihtuivat tiuhaan. Keväällä 2018 tilanne vakiintui, ja virat ovat olleet täytettyinä sittemmin. Tämä on varmaankin vaikuttanut lastensuojeluilmoitusten määrän laskuun, kun perheiden kanssa on pystytty työskentelemään pitkäjänteisemmin, ja perheet ovat saaneet tukea. Ilmoitusten määrän laskussa kyse voi olla osin myös siitä, että ilmoituksia ei tehdä herkästi, vaikka aihetta ilmenisi. Kunnassa on syytä vahvistaa tilanteen niin vaatiessa lastensuojeluilmoituksen tekemisen kulttuuria, jotta lasten hyvinvointia uhkaavat tilanteet eivät jää pimentoon.
- Positiivisena ilmiönä on mainittava, että perheet lähtevät monesti hyvin mukaan työskentelemään asioiden korjaamiseksi, kun palveluyhteys on avautunut esimerkiksi sosiaalitoimen suuntaan. Tätä helpottaa työntekijöiden pysyvyys ja sen myötä syntyvä luottamus perheiden ja työntekijöiden välille.

Varhaiskasvatus

- Varhaiskasvatukseen osallistuvien, 3-5 vuotiaiden lasten prosenttiosuus on Vesannolla kasvanut reilusti päättävän valtuustokauden aikana. Selittävinä tekijöinä kehitykselle on uusi päiväkotitoiminta ja asennemuutos - nykyään varhaiskasvatukseen osallistuminen ymmärretään lapsen oikeudeksi samaan tapaan kuin oikeus koulunkäyntiin. Lapsella ajatellaan olevan oikeus osallistua varhaiskasvatukseen, vaikka vanhempi olisikin kotona. Perheiden tilanteet vaihtelevat ja pienimmistä, 1-2 vuotiaista lapsista kokopäiväisessä hoidossa on pienempi osuus kuin 3-5 vuotiaista lapsista. Isoa prosenttimäärää varhaiskasvatukseen osallistumisessa on pidettävä positiivisena asiana lasten hyvinvoinnin näkökulmasta. Vertailukuntiin nähden tilanne on Vesannolla erittäin hyvä.
- Vesannolla on varhaiskasvatuksessa hyvät resurssit sekä tilojen että henkilökuntamitoituksen osalta. Henkilökunnan vaihtuvuus on pientä, ja henkilökunta on ammattitaitoista.
- Valtaosa lapsista ja lapsiperheistä voi Vesannolla hyvin. On kuitenkin myös perheitä, joilla on haasteita voimavarojen riittämisen kanssa. Tukitoimet ovat täysimääräisesti käytössä, ja vuoden 2020 koronaepidemia on vaikeuttanut tilannetta perheissä entisestään. On myös perheitä, jotka eivät ole tukitoimien piirissä, mutta jotka ovat kokeneet koronavuoden kuormittavana.
- Lapsiperheiden yhteisöllisyydestä on jäänyt iso siivu pois Vesannollakin, kun viikkokisat, viikkohiihdot ja seurakunnan sekä MLL:n järjestämät lapsiperhetapahtumat ja -toiminta ovat olleet tauolla. Tavallinen arjen rytmi ja yhteisöllisyys on häiriintynyt. Nähtäväksi jää, minkälaisia vaikutuksia perheiden hyvinvointiin korona-aika jättää.

Koululaisten hyvinvointi

- Positiivisena havaintona nousee esiin oppilaiden kasvanut rohkeus ja kyky tuoda esiin mielipiteitään ja näkemyksiään koulussa. Oppilaat hakevat herkästi apua koulun aikuisilta erilaisissa ongelmatilanteissa, esimerkiksi kiusaamiseen liittyen.
- Koululle on saatu valtuustokaudella lisää resursseja oppilashuoltotyöhön, ja yhteistyö on hioutunut toimivaksi. Vesannon koululaisten käytössä on opettajien, ohjaajien ja rehtorien lisäksi erityisopettajia, opo, terveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi, etsivä nuorisotyöntekijä ja uusimpana koulunuorisotyöntekijä.
- Resurssit ovat todella tarpeeseen, sillä oppilaiden mielenterveyden pulmat ovat viime vuosina lisääntyneet. Koulu on toiminut viimeiset vuodet väistötiloissa, jonka osa oppilaista on kokenut raskaaksi, ja tilanne on kuormittanut myös henkilökuntaa.
- Kiusaamisen määrä on vähentynyt, mutta toisaalta koulussa koetaan että tapaukset ovat muuttuneet rajummiksi. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä huomioida, että oppilaat osaavat hakea aiempaa herkemmin apua, mikä on positiivista.
- Välituntien ajan yksin olevien oppilaiden määrä on viime aikoina lisääntynyt.
- Päihteidenkäyttö ei ole peruskoulun oppilaiden puolella viime vuosina tuntunut olevan "muodissa". Sen sijaan eri ikäisten koululaisten osalta huolta herättää pelimaailman iso rooli oppilaiden elämässä, myös koulupäivän aikana. Tähän liittyy oppilaan vähäinen liikunnan määrä, lyhyeksi jäävät yöunet, ja erilaiset arjen sekä opiskelun hallinnan haasteet. Oppilailla saattaa myös olla esimerkiksi niin hankalia lihasjumeja, että opiskelu keskeytyy, ja henkisesti he ovat koulupäivänkin aikana virtuaalimaailmojen lumoissa.
- Jonkin verran on huolta päihteidenkäytöstä oppilaiden perheissä huoltajien osalta.
- Ylipaino on myös ollut lisääntymään päin koululaisten keskuudessa.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

- Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon käyntimäärät ovat laskusuunnassa. Tämä selittyy ikäluokkien pienenemisellä, palvelua ja aikoja on tarjolla kuten ennenkin.
- Erikoissairaanhoidon lasten avopsykiatrian käyntimäärät ovat myös laskeneet, sillä nykyään yliviikkaushäiriöiden hoito tapahtuu omalla terveysasemalla Vesannolla. Laskua voi selittää myös pienet ikäluokat ja vuosittainen vaihtelu.
- Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivissä 0-16-vuotiailla on Vesannolla isoja vuosittaisia vaihteluita. Tilastoja heitellee jälleen se, että jo yksittäinen tai muutama hoitoa tarvitseva nuori saa aikaan tilastopiikin pienten ikäluokkien vuoksi.

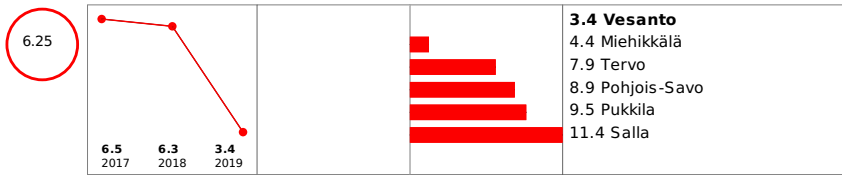
Nilakan perheneuvola

- Perheneuvolan asiakasperheillä tuen tarpeet vaihtelevat perhekohtaisesti, mutta yhteiskunnan ilmiöt näkyvät myös penen työssä - perheillä on haasteita mm. mielenterveyspulmien ja netin käyttöön liittyen.
- Perheneuvola auttaa perheitä monissa elämän solmukohdissa, esimerkiksi vanhemmuutta tukemalla, parisuhdepulmissa, kasvatukseen liittyvissä haasteissa ja ero- sekä uusperhetilanteissa.
- Päättävän valtuustokauden loppupuolella Nilakan perheneuvolan resurssit ovat kohentuneet ostopalvelujen myötä, ja tällä hetkellä palveluja on melko hyvin ja monipuolisesti tarjolla.
- Vesannolla penen palvelujen kysynnässä on erityispiirteenä pieneksi kunnaksi melko suuri sijaisperheiden ja perhekotien määrä.

NUORET JA NUORET AIKUISET *Hyvinvointi*

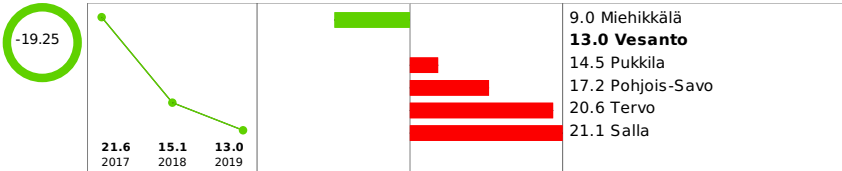
Elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

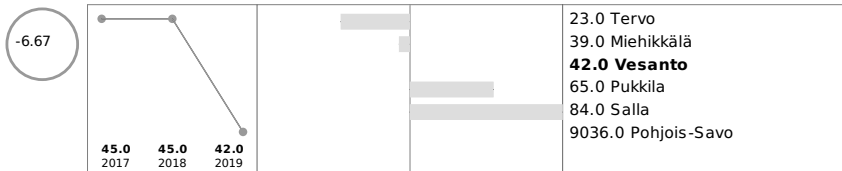

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Työlliset 18 - 24-vuotiaat, lkm (vuosi 2018 ennakkotieto)

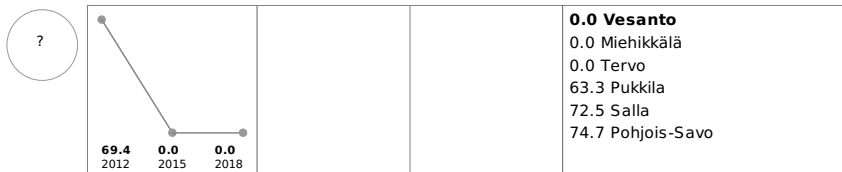

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavanikäistä

Rikoksista syylliseksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Rikoksista syylliseksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

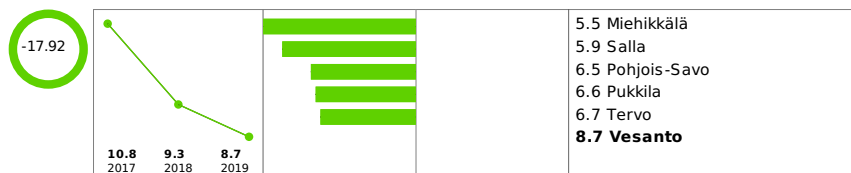
Kunnan palvelut

Koulu

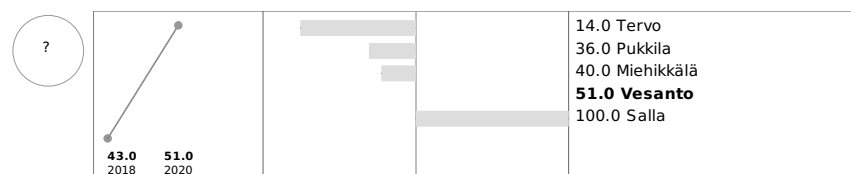
Pitää koulunkäynnistä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Nuoret ja nuoret aikuiset

Hyvinvointi

Elämänlaatu ja osallisuus

- o Lukiolaisista valtaosa voi Vesannolla hyvin. Heillä on kavereita, opinnot sujuvat, nuoret pääsevät vaikuttamaan asioihinsa koulussa ja heidän mielipiteitään kuullaan.
- o Alkoholi, tupakka ja nuuska eivät ole enää nykyään niin muodikkaita nuorten keskuudessa kuin takavuosina.
- o Liikuntaa harrastavien määrä jakaantuu lukioiässä voimakkaasti - osa liikkuu runsaasti, osa taas ei juuri lainkaan.
- o Ylipaino ei ole kuitenkaan lukiolaisilla merkittävä ongelma Vesannolla.
- o Kouluruokaa syömättömiä lukiolaisia on päivittäin 10-20 % oppilaista, joten koululounaan suosiota olisi hyvä pyrkiä kasvattamaan.
- o Kaikki nuoret eivät kuitenkaan voi hyvin, ja pääosin erilaisten pulmien takana ovat mielenterveyden ongelmat sekä perheillä että nuorilla itsellään. Korona-aika on osaltaan kärjistänyt ongelmia.
- o Analyysikeskustelussa nuorten kanssa toimivien työntekijöiden kanssa nousi esiin havainto, että puolustusvoimien kutsunnoissa on tullut nuorille kovia pettymyksiä, kun **palvelukseen astumisesta on lykätty ylipainon vuoksi**. Nuorille olisi hyvä saada tietoa ylipainon ja fyysisen kunnan merkityksestä varusmiespalveluksen suhteen jo yläasteiässä. Esiin nousi myös ajatus vertaisryhmän perustamisesta kutsuntaikää lähestyville, ja yhteistyöstä mahdollisesti reserviläisten kanssa. Myös se seikka on hyvä huomioida, että kutsuntoihin menijöissä on myös työelämässä jo olevia nuoria, joten heitä ei tavoiteta enää toisen asteen koulun kautta, eivätkä he ole enää koululiikunnan piirissä.

Opiskelu, työ ja toimeentulo

- o Nuorisotyöttömyyden määrä on saatu Vesannolla laskuun.
- o Nuorisopalvelulaki takaa kaikille nuorille 29-ikävuoteen asti paikan jossakin palvelussa: opintopaikka, työ, kuntouttava työtoiminta, työkokeilu, työpajatoiminta.
- o Työpajatoiminta on monelle elämänhallinnan kanssa kamppailevalle ihmiselle äärimmäisen tärkeä kiinnekohta yhteisöön ja arkirytmien.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

- o Nuorten rikollisuus on Vesannolla kaikkiaan vähäistä verrattuna useimpiin vertailukuntiin. Rikoksista epäiltyjen 15-17-vuotiaiden määrä on viimeisimmässä v. 2018 tilastossa nolla.
- o Kuitenkin 18-20 vuotiaiden, rikoksista epäiltyjen määrä on nousussa. Nuorten ikäluokkien pieni koko Vesannolla saa aikaan sen, että jo yksittäinen nuoren rikosepäily heilauttaa tilastoja.
- o Nuorten kanssa töitä tekeillä kunnan työntekijöillä ei ole herännyt isompaa huolta tilanteesta toistaiseksi, mutta tilannetta on heidän mielestään syytä seurata tarkkaan.
- o Alioikeudesta tuomion saaneiden kaikkien yli 15-vuotiaiden (sisältää kaiken ikäiset siitä ylöspäin) osuus on heilahdellut vuosien varrella. Vuodesta 2014 vuoteen 2019 muutos on 10 % huonompaan suuntaan, eli hieman suurempi osuus kuntalaisista on saanut alioikeudesta tuomion.

Kunnan palvelut

Koulu

- o Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden, 17-24-vuotiaiden nuorten määrää on saatu kunnassa laskemaan. **Edelleen koulupudokkaiden määrä on kuitenkin vertailukuntiin verrattuna hieman suurempi.**
- o Mielenterveyspulmat ovat nuorilla Vesannolla yleisempiä, kuin monessa muussa kunnassa. Tämä seikka yhdistettynä siihen, että lukio on ainut kotoa käsin käytävä koulutusmuoto, selittää paljon opintopolun katkeamista. Mielenterveyden ongelmiin tulisi puuttua jo aiemmin vahvasti, jotta nuoret saataisiin siihen kuntoon että he pystyvät jatkamaan opintojaan peruskoulun jälkeen. Myös paikallisesti järjestettävä monimuotoinen ammattikoulutus parantaisi opiskelumahdollisuuksia, tällä hetkellä niissä on kuitenkin ongelmana ikärajaus, mukaan pääsevät vasta parikymppiset työttömät.
- o Tulossa oleva oppivelvollisuusikärajan nosto 18 vuoteen tuo lisää mahdollisuuksia nuorille, joille lukio tai ammattikoulutus ei ole toimiva vaihtoehto vielä 16-vuotiaana.
- o Vesannolla on koulussa oppilashuollon palvelut hyvällä tolalla. Kunta tarjoaa lakisääteisten palvelujen lisäksi vielä muutakin tukea oppilaille. **Tästä on syytä pitää kiinni, sillä tukea tarvitaan, viitaten vesantolaisten nuorten mielenterveysongelmiin.**
- o Väistötiloissa toimimisen aika on onneksi tulossa päätökseen ensi syyslukukaudella. Koulun yhteisö on toiminut hajallaan viime vuodet, ja se on vaikuttanut yhteishenkeen ja toimintakulttuuriin.

Nuorisotoimi

- o Vesannolla toteutettiin nuorisotoimen kysely keväällä 2019. Kyselyn vastauksissa toivottiin kautta linjan, että nuorisotoimen palvelutaso ei laskisi. Tarjolla oleviin nuorisotoimen palveluihin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

- o Terveydenhoitajien näkökulmasta Vesannolla on hyvää toimiva yhteistyö sosiaalitoimen, koulun ja terveydenhuollon välillä.
- o Lastenneuvolan puolella mielenterveyden ongelmat eivät vielä näy merkittävästi, mutta koululaisten henkinen jaksaminen on koetteella.
- o Vesannolla on panostettu hyvin tukitoimiin. Jatkossa olisi syytä pitää kiinni tukiresurssien saatavuudesta, ja pitää samalla silmällä, alkavatko ne purra - koheneeko koululaisten ja nuorten mielenterveyden ja jaksamisen tilanne.
- o Päihteiden osalta kouluterveydenhoitaja arvelee, että nuoret eivät paljasta tilannettaan hänelle, koska tietävät ilmoitusvelvollisuudesta.
- o Osalla perheistä vanhempien suhtautuminen nuorten päihdekokeiluihin on muuttunut sallivammaksi.
- o Nuuskan osalta tilanne on tällä hetkellä ilmeisesti Vesannolla rauhallinen.

TYÖIKÄISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

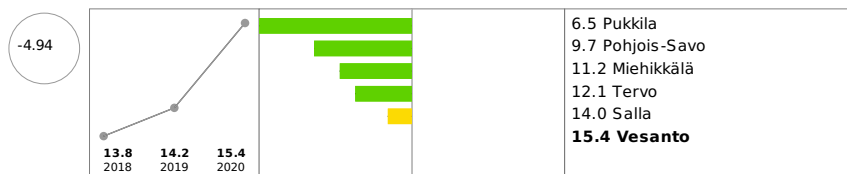
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

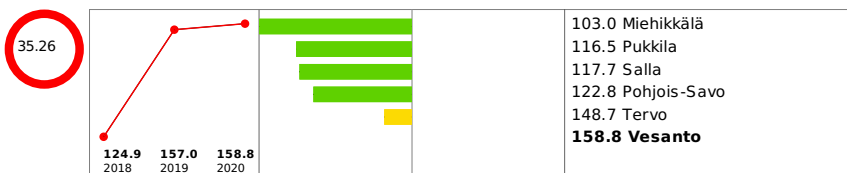
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

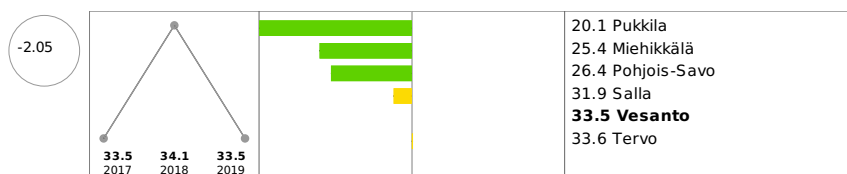
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

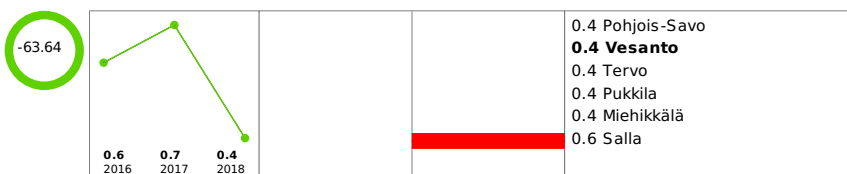
Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

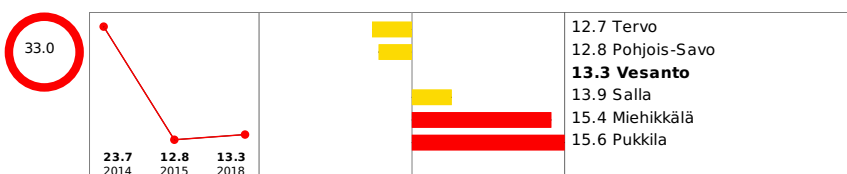
Erytyskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavanikäisestä väestöstä

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

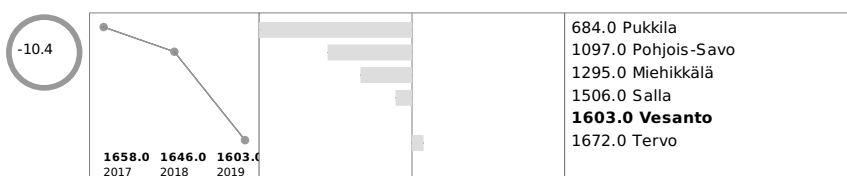
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25 - 64-vuotiaat potilaat / 1 000 vastaavanikäistä

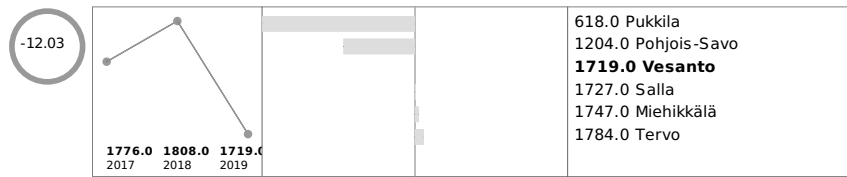
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

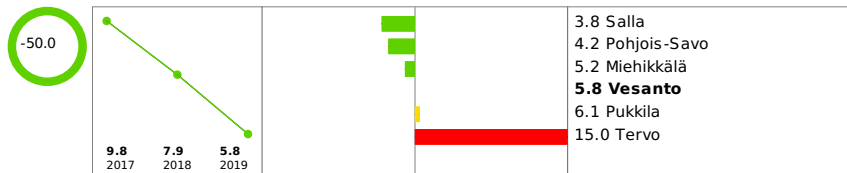
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

TYÖIKÄISET - Yhteenveto
Työikäiset

Hyvinvointi
Elämänlaatu ja osallisuus

- Vesannolla on vertailukuntiin ja Pohjois-Savoon verrattuna enemmän työikäisiä, **mielenterveysperusteisesti** sairauspäivärahaa saaneita. **Trendi on Vesannolla voimakkaasti nousussa.**
- Mielen sairauksien lisäksi mielenterveysperusteisella sairauslomalla ovat myös työssä uupuneet.
- **Mielenterveyden ongelmat ovat Vesannolla merkittävä hyvinvointia heikentävä tekijä monessa ikäluokassa.**
- Myös **kaikkien sairauspäivärahaa** saaneiden työikäisten määrä on vertailukuntia korkeampi, ja noususuunnassa.
- Työkyvyttömyyseläkettä saavia työikäisiä on Vesannolla vertailukuntia enemmän.

Kunnan palvelut
Sosiaali- ja terveydenhuolto

- Lääkärikäyntien määrä on Vesannolla laskeva, vaikka kuntalaiset sairastavat paljon. Tätä selittää se, että nykyään terveyskeskuksessa moni asia hoidetaan hoitajan kautta lääkäreitä konsultoimalla.
- Vesannon terveysaseman lääkitilanteessa on ollut vuosien varrella paljon vaihtelua, ja ajoittainen lääkeripula voi myös olla osasyynä käyntimäärien laskuun.

IKÄIHMISET Hyvinvointi
Elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

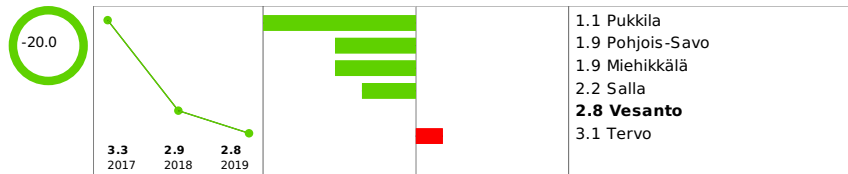

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

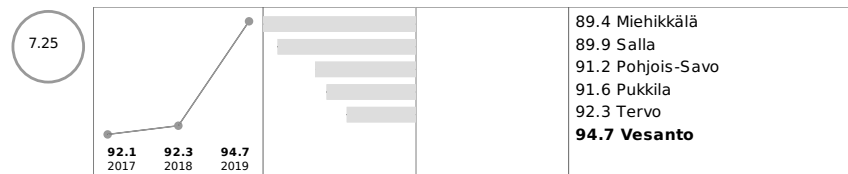
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

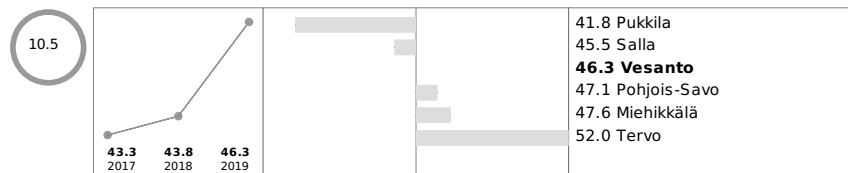

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

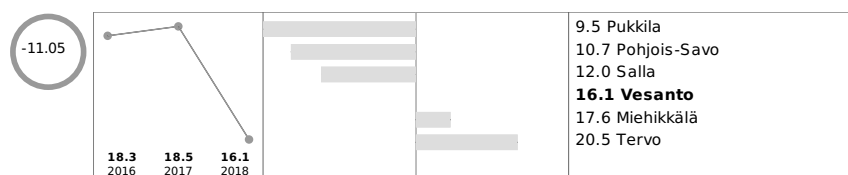
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

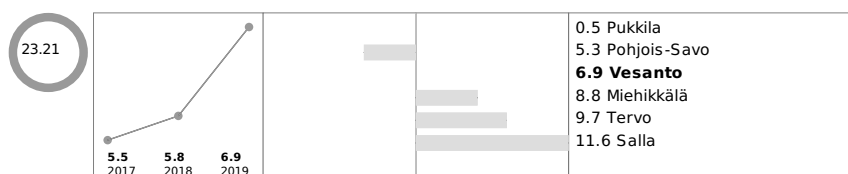
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

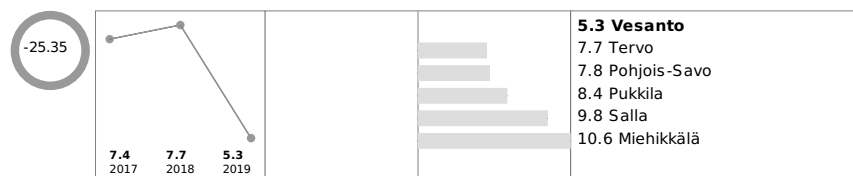
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (-2018)

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

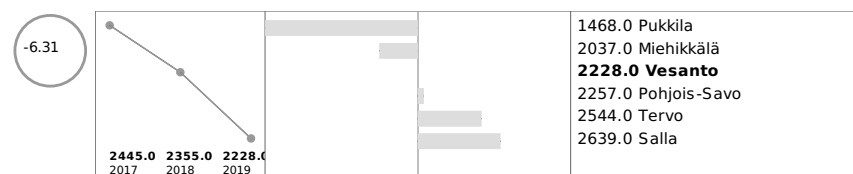
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavanikäisestä väestöstä

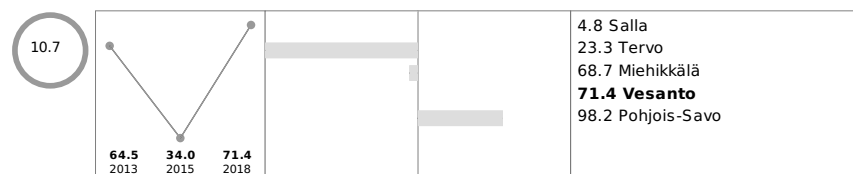
Perhehoidossa olleet ikääntyneet 31.12., kunnan kustantamat palvelut

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Ikäihmiset

Hyvinvointi

Elämänlaatu ja osallisuus

- Erityiskorvattavien psykoosilääkkeiden määrässä Vesanto noudattelee Pohjois-Savon linjaa. Kaikkiaan erityiskorvattavien lääkkeiden osalta yli 65-vuotiaita, erityiskorvaukseen oikeutettuja on Vesannolla muuta Pohjois-Savoja ja vertailukuntia enemmän. Tämä havainto johtunee Vesannon ikärakenteesta, sillä Vesannon väestömäärä "kasvaa" vain yli 65-vuotiaiden osalta kuntalaisten vanhentuuessa.
- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalahoitoa tarvinneiden yli 65-vuotiaiden määrä on Vesannolla ollut laskusuunnassa, mikä on hyvä asia. Perusturvan ja terveydenhuollon panostukset kaatumisten ehkäisyyn ovat tuottaneet tulosta. Ikääntyneille sattuneet tapaturmat, kuten kaatumiset aiheuttavat usein pitkäkestoista haittaa hyvinvoinnille.

Toimeentulo

- Täyttä kansaneläkettä saavien osuus on laskusuunnassa Vesannolla. Tämä lienee tulkittavissa myönteiseksi asiaksi, sillä täysi kansaneläke merkitsee sitä, ettei henkilöllä ole lainkaan ansiotuloista saatavaa eläkettä. Kansaneläkkeen ohella työeläkettä saavien osuus on kasvanut, ja näin ollen eläkeläisten tulotaso on kohentunut.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

- Kotona asuvien osuus 75 vuotta täyttäneistä on noussut hieman, ja tämä on positiivinen asia. Kotona pystytään asumaan pitempään, kun tarvittavia palveluja asumisen tukemiseksi on saatavilla. Vesannolla prosenttiosuus on tällä hetkellä hieman vertailukuntia ja koko Pohjois-Savoja parempi.
- Yli 75 vuotiaista asuu yksin Vesannolla 46,3 %, ja yksin asuvien määrä on kasvussa. Yksinasuvaksi muuttaminen esimerkiksi leskeytymisen vuoksi tai puolison jouduttua laitoshoitoon on usein hyvinvoinnin kannalta heikentävä tekijä, ja ikäihmisen arjesta selviytyminen saattaa vaikeutua. Tämä aiheuttaa palvelutarpeen kasvua yksin asuvien ikäihmisten määrän lisääntyessä kunnassa.

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

- Sotkanetin tilastotieto säännöllisen kotihoidon piirissä olevista 75 vuotta täyttäneistä ei ole ajantasainen, eikä sitä enää päivitetä. Vesannolla

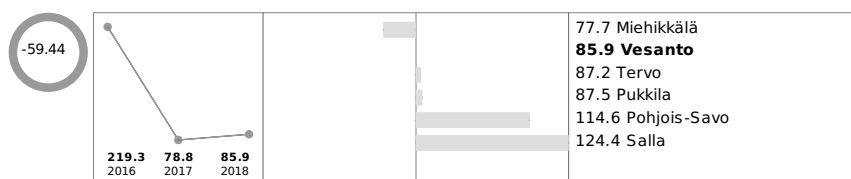
säännöllisesti kotihoidon palveluja saa perusturvan oman tilastotiedon mukaan 19 % 75 vuotta täyttäneistä. Talousarviossa vuoden 2021 tavoitteisiin on kotihoidon osalta kirjattu mm. 13-14 % tavoitetasolle pääseminen, joka on valtakunnallinen suositus.

- Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneitä hoidettavia on Vesannolla 6,9 % samanikäisestä väestöstä. Määrä on ollut nousussa, ja on tällä hetkellä valtakunnallisen suosituksen 6-7 % mukainen. Vesannolla on perusturvassa panostettu viime vuosina omaishoitajien tukemiseen, jotta tämä kunnalle laitoshoidoa edullisempi hoitomuoto ei kävisi omaishoitajalle liian raskaaksi.
- Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen asiakkaat ovat vähentyneet. Yksi syy on se, että Kuntovaarin palveluasumisen yksikkö on muutettu tavalliseksi palveluasumiseksi. Tavoitteena on ollut saada palvelurakenne vastaamaan paremmin asiakkaiden hoitoisuustarvetta, ja valtakunnallista laatusuositusta. Tavoite tehostetussa palveluasumisessa on 6-7 % 75 v. täyttäneistä. Vesannolla ollaan jo alle tuon määrän, viimeisimmässä v. 2019 tilastossa 5,3 %.
- Vesannolla ei ole perhehoitopaikkoja ikääntyneille, koska halukkaita perhehoitajia ei ole ollut saatavilla kunnassa.
- Perusterveydenhuollon lääkärikäyntimäärät ovat laskeneet, koska moni aiemmin lääkärikäyntiä vaatinut asia hoituu hoitajakonsultaatiolla.

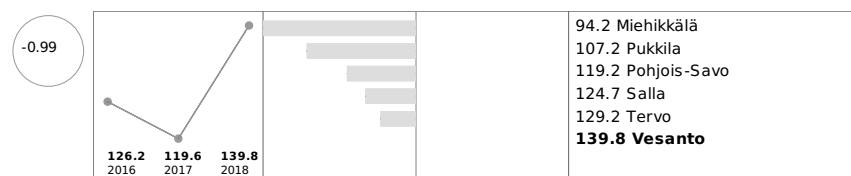
KAIKKI IKÄRYHMÄT *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

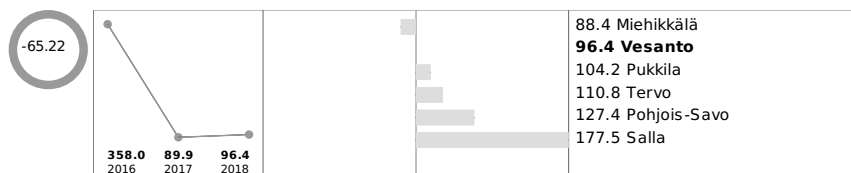
Sairaalahoitossa olleiden potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi (vuosi 2018 ennakkotieto)

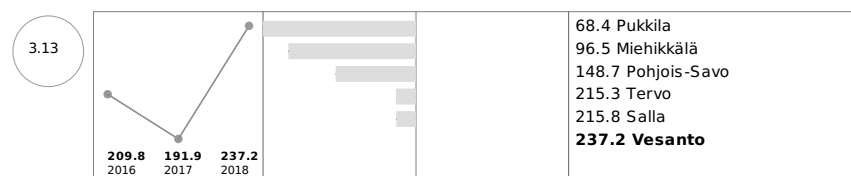
Sairaalahoitossa olleiden potilaiden hoitajaksojen ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi (vuosi 2018 ennakkotieto)

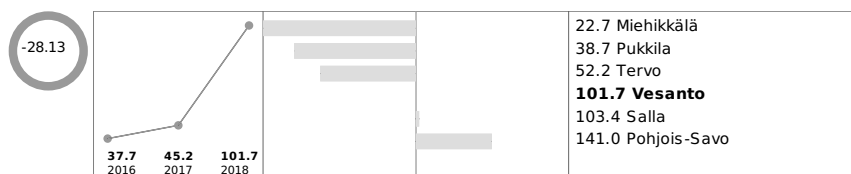
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi (vuosi 2018 ennakkotieto)

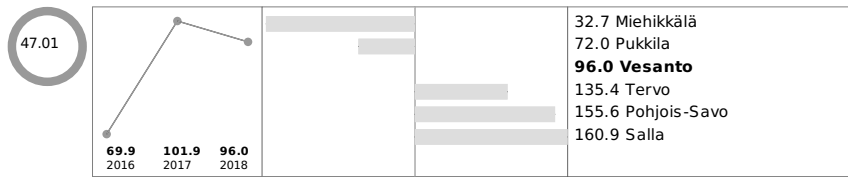
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon potilaiden hoitajaksojen ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi (vuosi 2018 ennakkotieto)

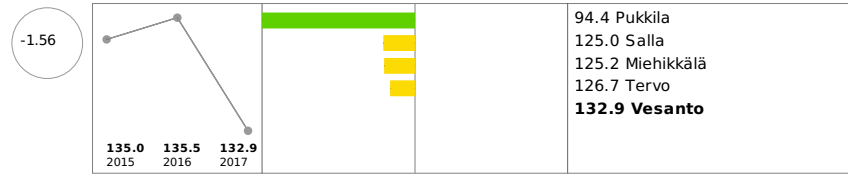
Psykiatrian laitoshoidon potilaiden hoitopäivien ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi (vuosi 2018 ennakkotieto)

Psykiatrian laitoshoidon potilaiden hoitojaksojen ikä- ja sukupuolivakioitu indeksi (vuosi 2018 ennakkotieto)

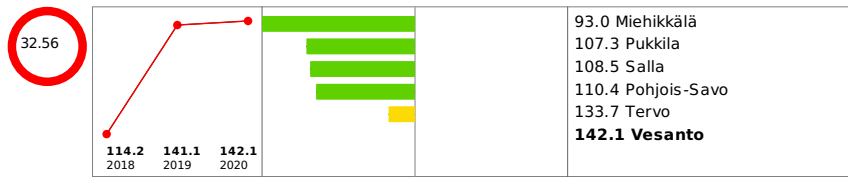
Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

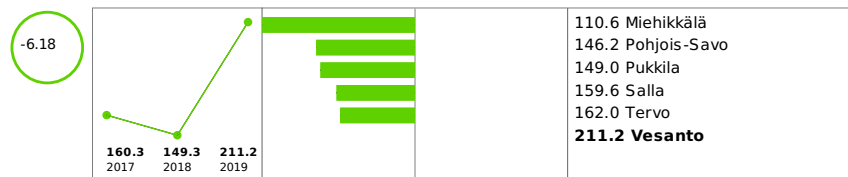

Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

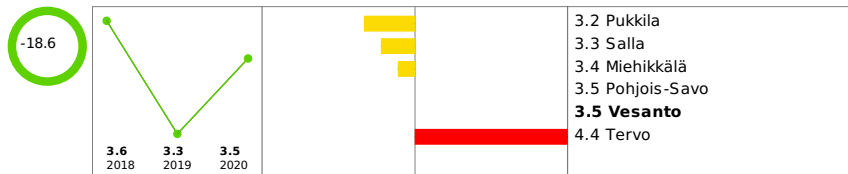

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

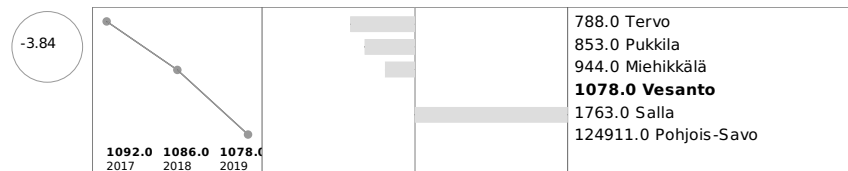
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

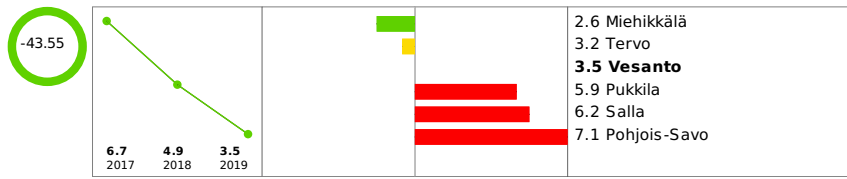
Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta

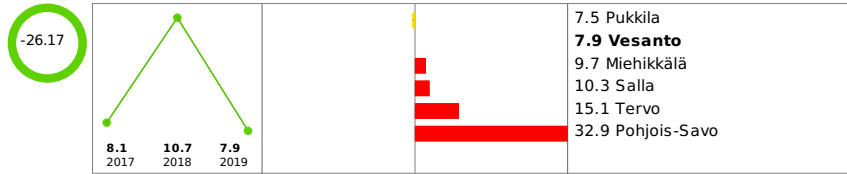
Asuntokunnat yhteensä, lkm

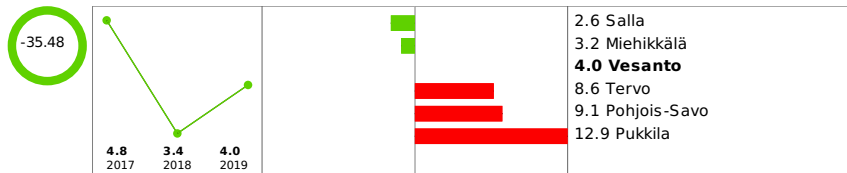
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

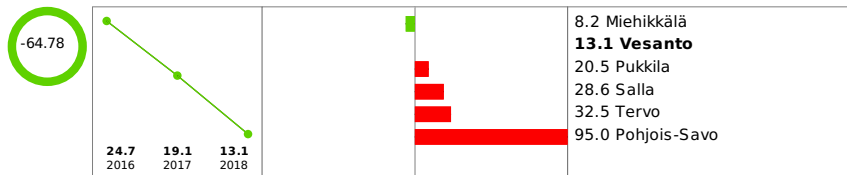
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

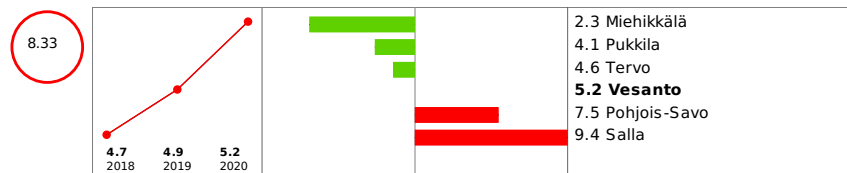
Poliisin tietoon tulleet eräät liikenne rikokset / 1 000 asukasta

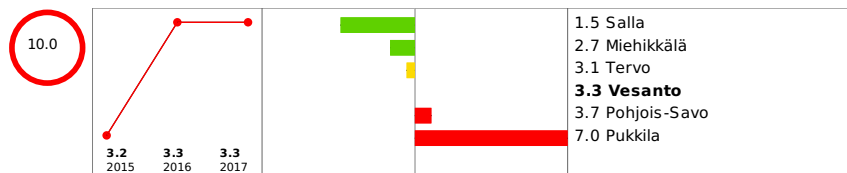
Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1 000 asukasta

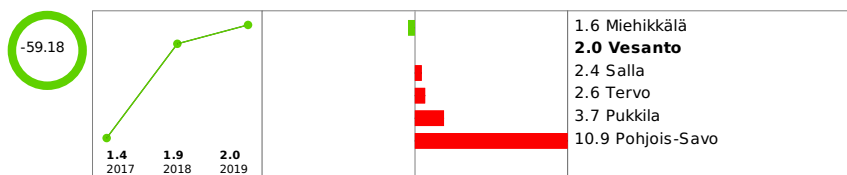
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa

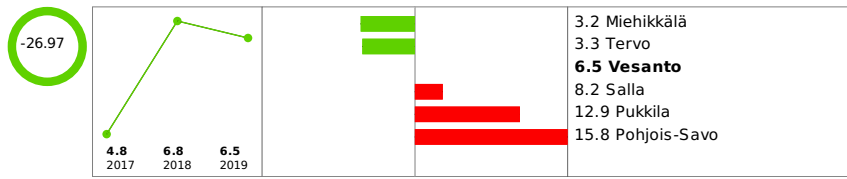
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

Päihtyneiden säilönnöt / 1 000 asukasta

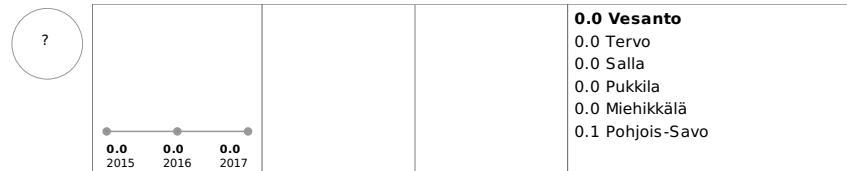
Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäillyt / 1 000 asukasta

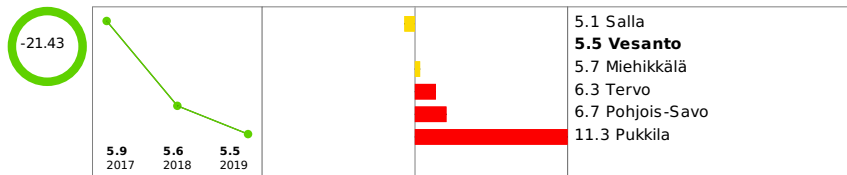
Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäillyt / 1 000 asukasta

Ulkona, yömajoissa, tilapäissuojissa ja laitoksissa olevat yksinäiset asunnottomat / 1 000 asukasta (-2017)

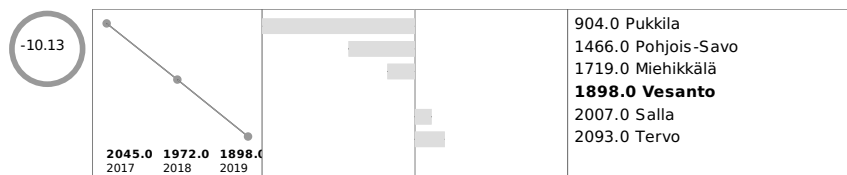
Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

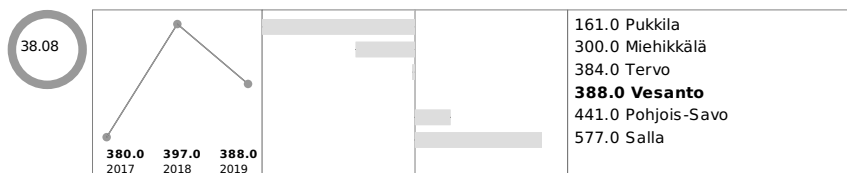
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

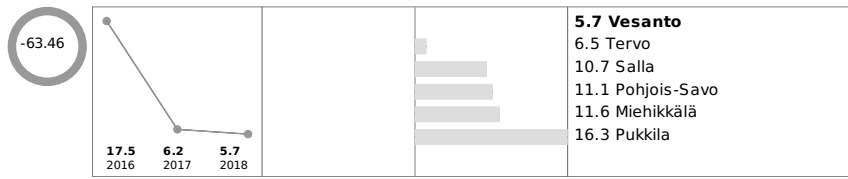
Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

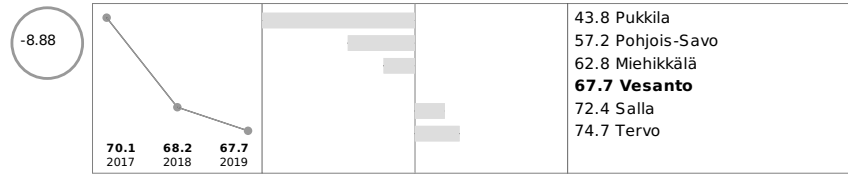
Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit (muu ammattiryhmä kuin lääkäri) / 1 000 asukasta

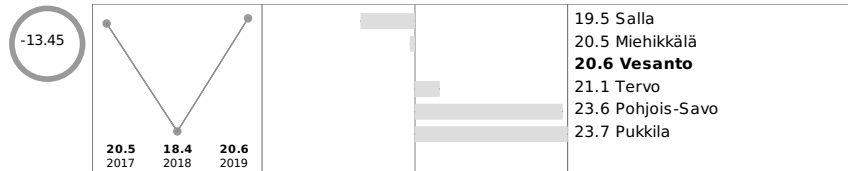
Perusterveydenhuollon vuodeosastohoito, keskimääräinen hoitoaika (vuosi 2018 ennakkotieto)

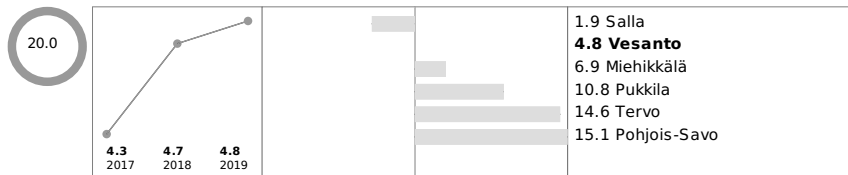
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärin potilaat yhteensä, % väestöstä

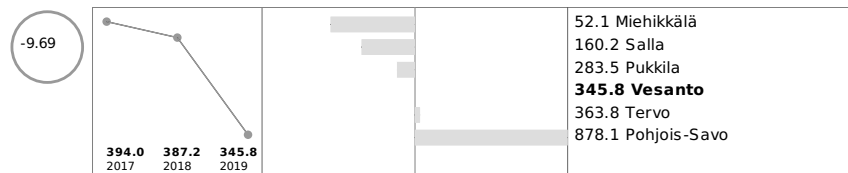
Yksityislääkärikäynneistä korvausta saaneet, % väestöstä

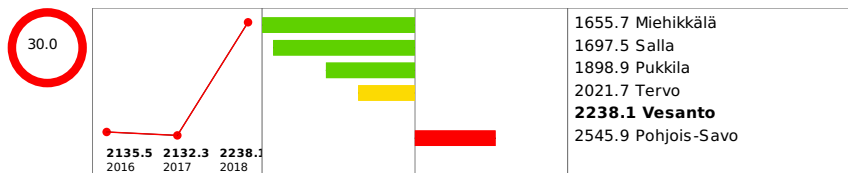
Hammaslääkäripalveluja yksityissektorilla käyttäneet (korvauksia saaneet hlöt), % väestöstä

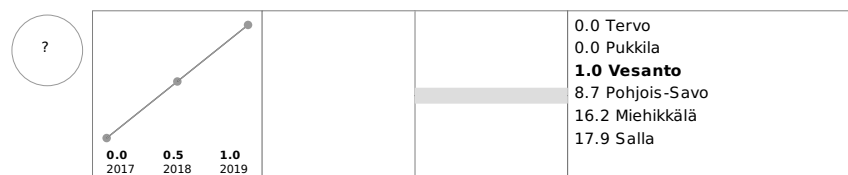
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä (vuosi 2018 ennakkotieto)

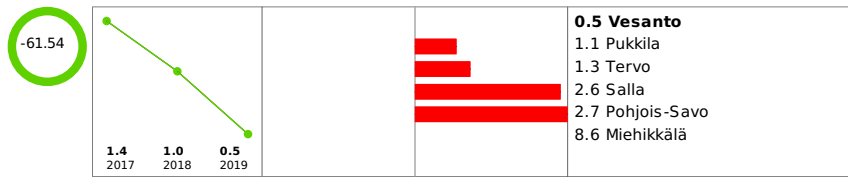
Erikoissairanhoidon avohoitokäynnit / 1 000 asukasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

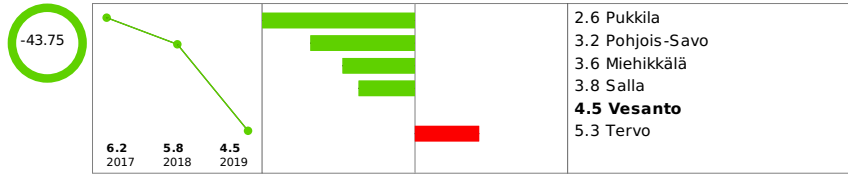
Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

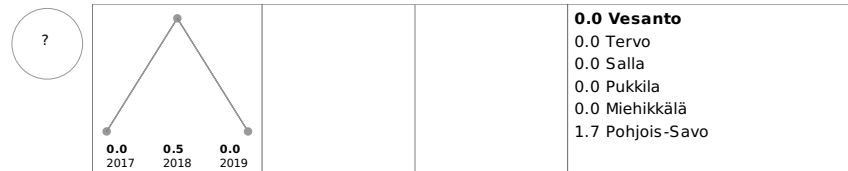
Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet asiakkaat / 1 000 asukasta

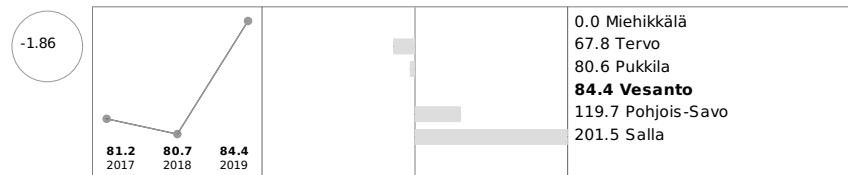
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

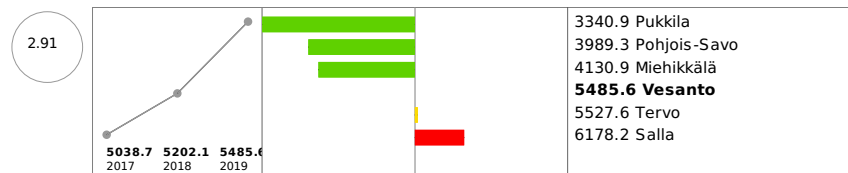
Päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita / 1 000 asukasta

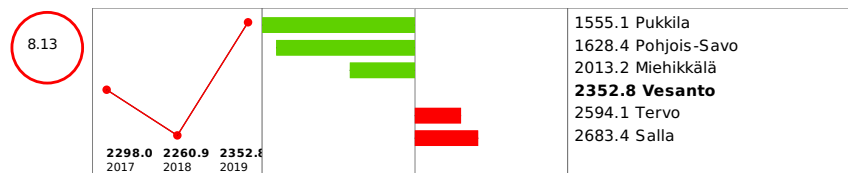
Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien menot yhteensä, euroa / asukas

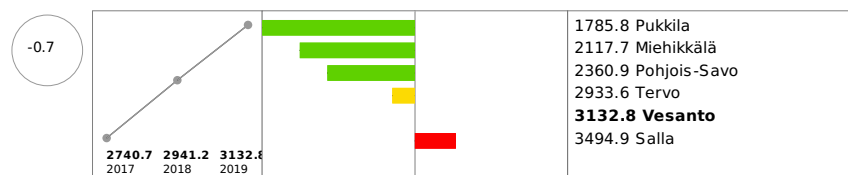
Sosiaali- ja terveystoiminnan nettokäyttökustannukset (pl. varhaiskasvatus 2015-), euroa / asukas

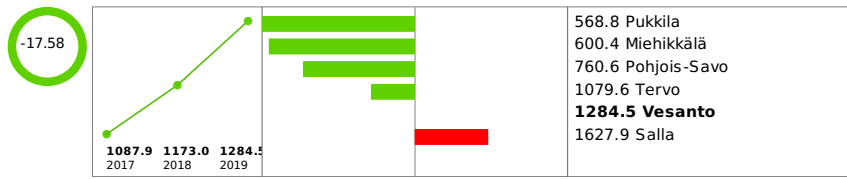
Sosiaalitoiminnan nettokäyttökustannukset (pl. varhaiskasvatus 2015-), euroa / asukas

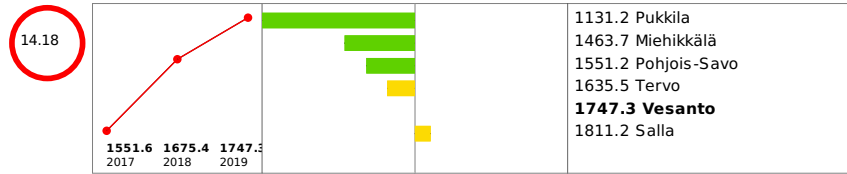
Terveystoiminnan nettokäyttökustannukset, euroa / asukas

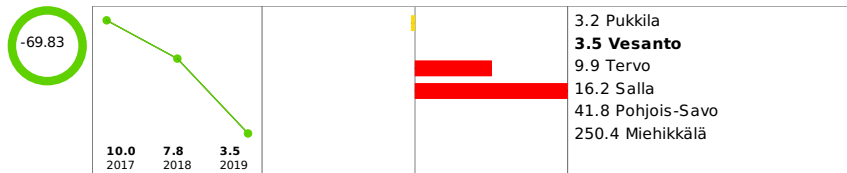
Perusterveydenhuollon (mukaan lukien suun terveydenhuolto) nettokäyttökustannukset, euroa / asukas

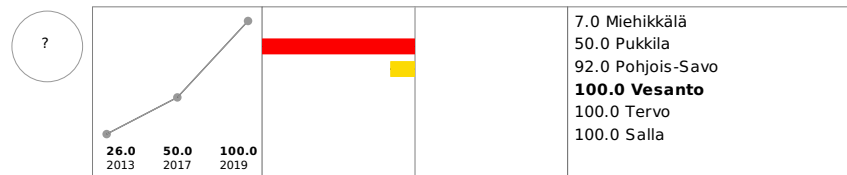
Erikoissairaanhoidon nettokäyttökustannukset, euroa / asukas

Päihdehuollon erityispalvelujen nettokäyttökustannukset, euroa / asukas

Väestön terveydentilan seuranta ja arviointi kunnan johdossa, pistemäärä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa - TEA, pistemäärä

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Kaikki ikäryhmät -kohdan indikaattoreista moni on analysoitu kyseistä ikäryhmää koskevien indikaattorien kohdassa, esim. lapset, ikäihmiset.

Hyvinvointi

Elämänlaatu ja osallisuus

- o Sairaalahoidossa olleiden potilaiden hoitopäivien määrässä on Vesannolla suorastaan dramaattinen lasku v. 2017. Tässä on kyse vuodeosaston lakkautumisesta Vesannolla, joka on vaikuttanut tilastointiin.

Kunnan palvelut

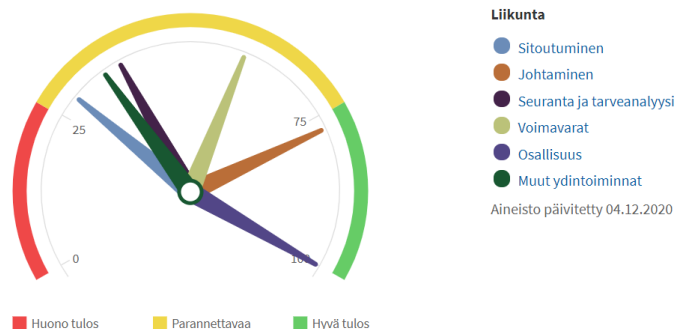
Sosiaali- ja terveydenhuolto

- o Aikuisten mielenterveyden avohoitokäyntimäärät ovat laskeneet. Osasyynä voi olla tarjotyn palvelun vähentyminen, sillä aiemmin Vesannon mielenterveysneuvolassa oli kaksi työntekijää, nykyisin vain yksi. Kuitenkin mielenterveyden ongelmat ovat Vesannolla merkittäviä, ja sairauspäivärahan saajien joukko kovassa kasvussa.
- o Erikoissairaanhoidon avohoitokäyntimäärät ovat nousussa koko Pohjois-Savossa, samoin Vesannolla. Terveysaseman työntekijöiden näkemys on, että lääkärin vaihtuvuus on yhteydessä erikoissairaanhoidon läheteiden määrään. Vaihtuvat lääkärit eivät tunne potilaita, eivätkä rohkene jättää lähetettä tekemättä kaiken varalta, kun eivät itse ole jatkossa seuraamassa potilaan tilanteen kehittymistä.

1.1 TEA-viisareiden tulokset

Liikunnan TEA-viisari, tiedonkeruu keväällä 2020.

Liikunta : Vesanto 2020

Liikunta: Vesanto 2020

Vahvuudet	Vastaus
Liikuntapaikat: Liikuntapaikat yhteensä /1000 asukasta	43 kpl
Liikuntapaikat: Kunnan kuntosalit /1000 asukasta	1 kpl
Liikuntapaikat: Kunnan ulkoilureitit /1000 asukasta	6 kpl
Esittely johtoryhmälle: Työikäisten liikunta-aktiivisuutta	Kyllä
Esittely luottamushenkilöille: Työikäisten liikunta-aktiivisuutta	Kyllä
Liikuntapaikat: Kunnan liikuntapuistot, lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoliuportot /1000 asukasta	2 kpl
Esittely johtoryhmälle: Ikääntyneiden liikunta-aktiivisuutta	Kyllä
Esittely luottamushenkilöille: Ikääntyneiden liikunta-aktiivisuutta	Kyllä
Aikuisten harjoitusvuoromaksut: Urheilu- ja pallokentät	Ei mitään, maksuttomia
Säännöllinen seuranta: Työikäisten liikunta-aktiivisuus	Vuosittain tai jatkuvasti

Liikunta: Vesanto 2020

Kehittämiskohteet	Vastaus
Resurssit toiminta- ja taloussuunnitelmassa: Soveltavan liikunnan edistämiseksi	Ei
Hyvinvointikertomus: Kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta	Ei
Liikuntaneuvontaa: Kunnassa toimii liikuntaneuvonnan palveluketju	Ei
Liikkumisryhmiä: Painonhallintaa tarvitseville	Ei
Tavoitteet toiminta- ja taloussuunnitelmassa: Soveltavan liikunnan edistämiseksi	Ei
Liikkumisryhmiä: Opiskelun ulkopuolella oleville nuorille	Ei
Koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet: Pitkät liikuntavälitunnit, % kouluista	
Kaavoitusprosessiin osallistuminen: Liikunnasta vastaava viranhaltija ollut mukana yleiskaava- tai osayleiskaava-suunnittelussa	Ei
Hyvinvointikertomus: Kuvaus liikuntaneuvonnan toteutumisesta	Ei
Liikkumisryhmiä: Työttömille	Ei

Kohennettavaa:

- Liikuntaneuvontaa erityisryhmille. Vuosittaiseen toiminta- ja taloussuunnitelmaan kannattaa sisällyttää tavoite soveltavan liikunnan edistämiseksi.
- TEA-tuloksissa on liikuntapaikkojen rahankäytössä tilastoharha, koska kunnossapito on siirtynyt kunnan omalta tekniseltä toimelta Palveluyhtiö Viisareille v. 2020 alusta.
- Toiminnanarvio liikuntatoimesta on hyvä viedä lautakuntaan muutaman kerran valtuustokaudessa. Samoin valtakunnalliset selonteot ja edistämishjelmat ym. asiakirjat on hyvä käsitellä lautakunnassa, ja myös kunnan johtoryhmässä.
- Pitkät liikuntavälitunnit tulevat koululla taas harkintaan ja paremmin mahdollisiksi uuden koulun myötä.
- Hyvinvointikertomukseen jatkossa tarkempaa seurantaa eri ikäryhmien aktiivisuudesta ja kuvausta liikunta-aktiivisuudesta. Tällä hetkellä vain liikuntapaikkojen käyttöä seurataan.
- Hyvinvointikertomukseen tulisi sisällyttää myös kuvaus liikuntaneuvonnan toteutumisesta kunnassa.

Hyvä:

- Osallisuudesta hyvät tulos, jatkossa kyselyt kuntalaisille säännölliseksi, jotta hyvä tulos säilyy.
- Liikuntaneuvonnan tilanne kohentunut ainakin väliaikaisesti, sillä kuntaan on palkattu määräaikainen liikuntaneuvoja-fysioterapeutti

perusturvaan ja sivistystoimeen yhteisesti.

Kuntajohto, 2019

Kuntajohto: Vesanto 2019

Vahvuudet	Vastaus
Ikäryhmittäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi: Ikääntyneet	Kyllä, laadittu tarkemmat toimenpiteet
Johtamisvastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä: Kirjallinen päätös suunnittelijan tai koordinaattorin tehtävistä	Kyllä
Ikäryhmittäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi: Lapset ja nuoret	Kyllä, laadittu tarkemmat toimenpiteet
Palveluiden suunnittelu: Mahdollisuus vaikuttaa päätösten valmisteluun verkossa	Kyllä
Johtamisvastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä: Ehkäisevän päihdetyön toimielin	Kyllä,
Johtoryhmä seuraa: Elämänhallintaa	Kyllä
Johtoryhmä seuraa: Terveystilaa	Kyllä
Johtoryhmä seuraa: Elintapoja	Kyllä
Johtoryhmä seuraa: Väestöryhmien välisiä terveyseroja	Kyllä
Kestävyystavoitteet: Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu	Kyllä

Kuntajohto: Vesanto 2019

Kehittämiskohteet	Vastaus
Kestävyystavoitteet: Kestävä liikkuminen (esim. julkisen liikenteen, kävelyn ja pyöräilyn suosiminen)	Ei
Tavoitteet ja toimenpiteet määritetty: Tavoitteet	Ei
Kestävyystavoitteet: Matalahiiliseen yhteiskuntaan siirtyminen ja hiilipäästöjen vähentäminen	Ei
Palveluiden suunnittelu: Hyödynnetään kokemusasiantuntijoita	Ei
Tavoitteet ja toimenpiteet määritetty: Toimenpiteet	Ei
Kestävyystavoitteet: Jättemäärän vähentäminen per henkilö	Ei
Tarkastuskertomus: Arvioitu hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista	Ei
Kuntalaisfoorumeja: Lapsiparlamentti tai vastaava	Ei
Tavoitteet ja toimenpiteet määritetty: Osallisuusohjelma	Ei
Päätösten ennakoarvointi käytössä: Ennakoarvioinnin käyttöönottamisesta tehty päätös	Ei

1.2 HYTE-kerroin

HYTE-kertoimen laskennassa käytettävät indikaattorit ja kunnille jaettava rahamäärä varmistuvat lopullisesti sote-lakien käsittelyn yhteydessä. Tässä on esitelty tämän hetkistä tilannetta (maalis-huhtikuu 2021). HYTE-kertoimessa on kyse kunnille valtiolta tulevasta bonus-euroista - jos hommat on hoidettu hyvin, saamme valtiolta palkkiona enemmän euroja. Ihanteellista olisi, jos Vesannollakin tehtäisiin päätös käyttää nämä tulevat hyte-kerroin rahat edelleen parantamaan hyvinvoinnin edellytyksiä. Esimerkiksi liikuntapaikkojen kohentaminen, ohjaajan palkkaaminen, yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen vaikkapa ruokailuhetkillä, kulttuurihyvinvoinnin toimet jne.

THL: verkkosivuilla kerrotaan HYTE-kertoimesta näin:

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Miksi HYTE-kerroin?

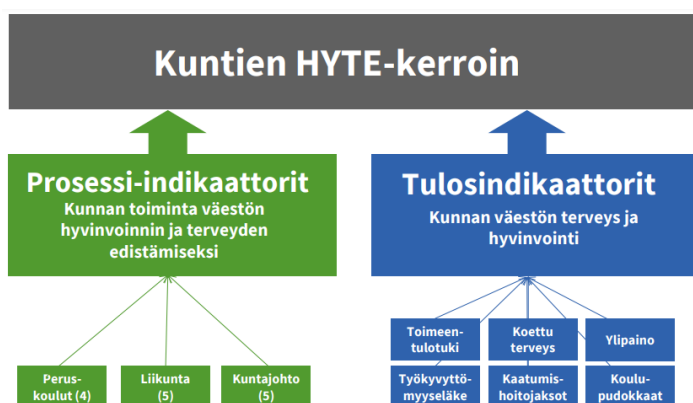
Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveystoimet siirtyvät maakuntien järjestettäväksi, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla.

Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja maakunnan edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä.

Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

HYTE-kerroin lasketaan siihen valittujen indikaattorien pohjalta

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: **prosessi-indikaattoreista** ja **tulosindikaattoreista**. Yhteensä indikaattoreita on 20. Kerättävät tiedot tulevat suurelta osin TEA-viisari-kyselyistä, joita toteutetaan kahden vuoden välein eri toimialoilla kunnissa. Kyselyihin vastaaminen on erittäin tärkeää, koska vastaamattomuus antaa tulokseksi 0 pistettä HYTE-kertoimen laskennassa. Alla on prosessi-indikaattorien tuloksia Vesannolla vuosilta 2017-2020, ja taulukosta on nähtävissä paljon tyhjiä kohtia ja nollapistettä.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (14 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "**Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on**".

	Vesanto			
	yhteensä			
	2017	2018	2019	2020
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä info ind. 5317	100	100	100	100
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit info ind. 5316	0	0	0	0
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus info ind. 5309	100	100	100	100
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja info ind. 5335	0		100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista info ind. 5331	100		100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen info ind. 5330	0		0	0
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille info ind. 5327				100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä info ind. 5333	0		100	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä info ind. 5328				100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen info ind. 5321				100
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa info ind. 5323				0
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin info ind. 5320				0
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa info ind. 5313	0	0	100	100
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista info ind. 5336	0		100	100

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestössä. Niillä haetaan vastausta kysymykseen **"Minkälaisia muutoksia kunnan asukkaiden terveydessä ja hyvinvoinnissa on tapahtunut viimeisten kahden vuoden aikana?"**

	Vesanto		
	yhteensä		
	2017	2018	2019
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä info ind. 3959	259,9	219,8	422,2
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 286	27,0		
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 3219	10,8	9,3	8,7
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 234	1,1	0,9	0,9
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä info ind. 306	14,5	13,8	14,2
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 3906	17,1		

THL:n Sotkanet-tilastopalvelusta otettu vertailu HYTE-kertoimen arvoista Vesannolla 2020 ja muutamissa muissa Pohjois-Savon kunnissa:

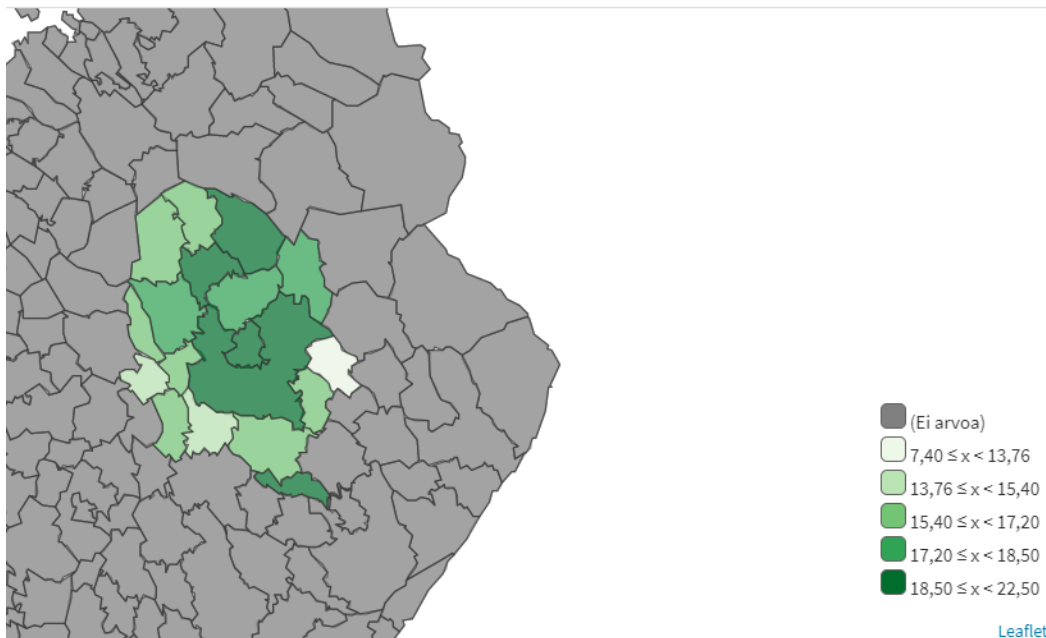
	Keitele	Pielavesi	Rautalampi	Rautavaara	Tervo	Vesanto
	yhteensä					
	2020					
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	16,3	18,2	17,0	17,3	15,4	15,2
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340	60	67	62	64	57	56
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355	36,0	79,8	53,0	27,8	23,4	30,7
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5339	79	85	80	71	71	71
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5338	41	49	44	56	42	40

Vesannon HYTE-kertoimen tiedot vertailuna vuosilta 2018 ja 2020

	Vesanto	
	yhteensä	
	2018	2020
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	6,6	15,2
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340	42	56
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355	13,9	30,7
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5339	30	71
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5338	53	40

Tässä Sotkanetin vertailu koko Pohjois-Savon osalta. Esimerkinomaisesti 29.3.2021 laskettuna Vesannon vuonna 2020 saamalla kertoimella ja helmikuun 2021 asukasluvulla kerrottuna HYTE-kertoimen kunnalle tuomat eurot olisivat $1964 \cdot 15,2 \text{ €} = \mathbf{29\ 852,8 \text{ €}}$. Laskennan perusteena käytettävät indikaattorit ja jaettava kokonaispotti tulevat lopullisesti vahvistetuksi sote-lakien käsittelyn yhteydessä kesäkuussa 2021, joten laskelma on euromäärineen vain suuntaa antava.

HYTE-kerroin euroa / asukas [info ind. 5341](#)

1.3 Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokakasvatuksen nykytila

Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokakasvatuksella on pitkäkestoiset vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin - lapsuudessa luodaan perusta ruokatottumuksille. Nykyistä ruokakasvatuksen tilannetta on selvitetty kunnista syksyllä 2020 kyselyllä, jonka tuloksista on tehty verkkoon nykytila.fi -sivustolle kooste. Vesannolla ei ole saatavilla yhteiskoostetta tarkempia tietoja, koska meillä on vain yksi päiväkoti ja yksi koulu. Tuloksista nähdään, että suurin osa mitatuista osa-alueista toteutuu meillä kohtalaisesti, ja ruokailun järjestäminen sekä kehittäminen hyvin.

Parannettavaakin olisi, ja kehitystä voitaisiin lähteä hakemaan ottamalla käyttöön varhaiskasvatuksen puolella Neuvokas perhe -menetelmän keinoja ja alakoulussa Maistuva koulu -menetelmä. Molemmat ovat ilmaisia, avoimessa käytössä verkossa olevia tutkimustietoon perustuvia ruokakasvatusmenetelmiä.

Nykytilan arvioinnin tulokset

Voit rajata hakua

Indikaattorityökalulla ei voi tarkastella yksittäisen koulun tai päiväkodin tuloksia, vaan tulokset näytetään alueellisina keskiarvoina. Tulokset näytetään niiden maakuntien ja kuntien tasolla, joista on saatu vähintään kolme vastausta.

Valitse maakunta

Näytä kaikki

Valitse kunta

Vesanto

Valitse yksikkö

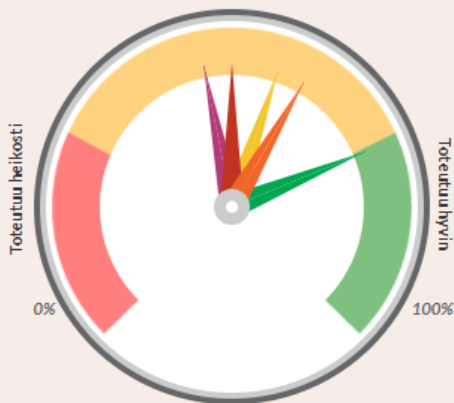
Näytä kaikki

Valitse vuosi

Näytä kaikki

Löytyi yhteensä 3 vastausta

Toteutuu kohtalaisesti

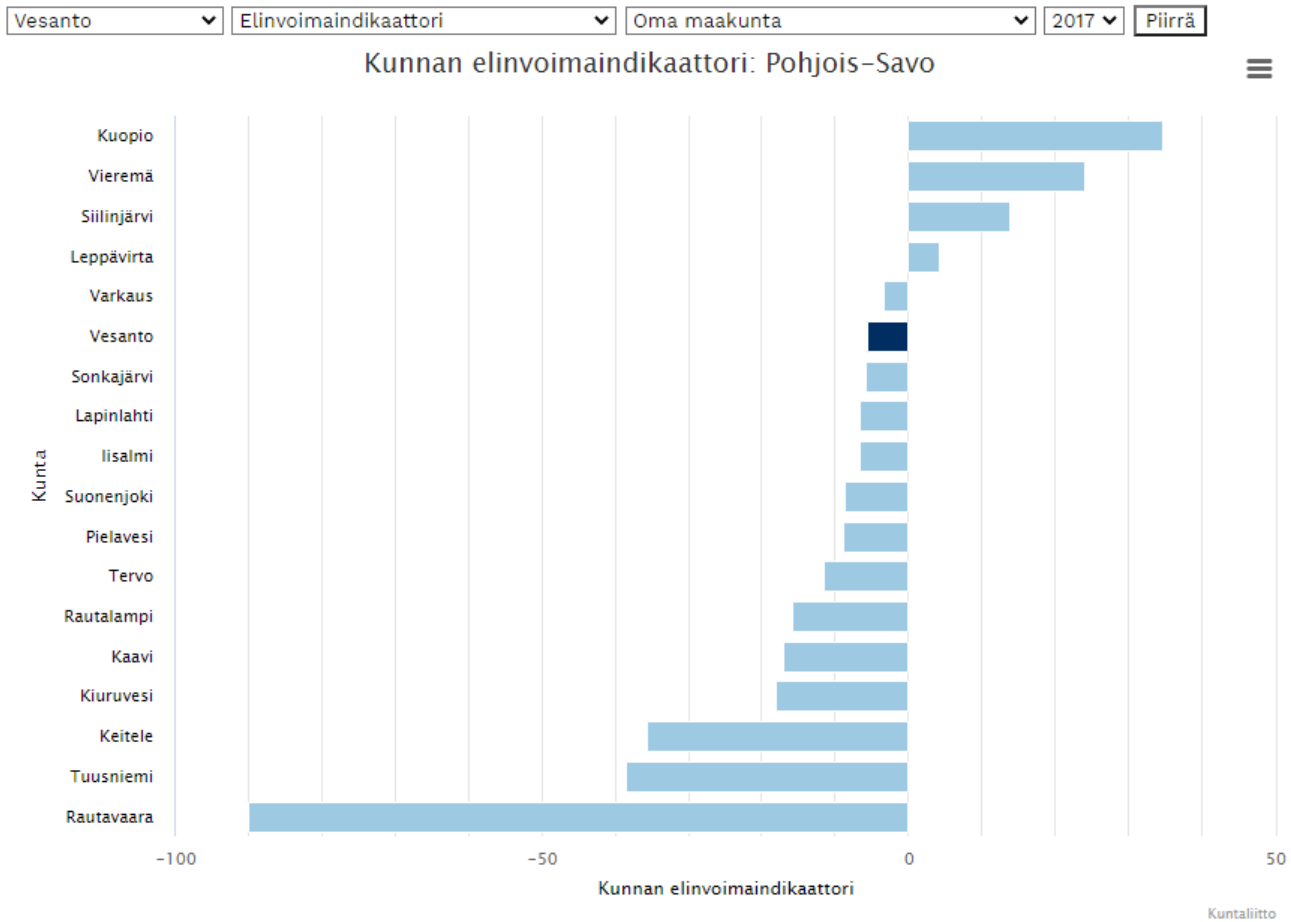
Valitse viisari, tarkastellaksesi tuloksia tarkemmin.

- Ruokakasvatuksen tuki ja jatkuvuus
- Ruokakasvatus osana kasvatusta ja opetusta
- Ruokailun järjestäminen ja kehittäminen
- Monipuolinen ja riittävä ateria
- Ruokakasvatusta edistävä yhteistyö

1.4 Kuntaliiton elinvoimaindikaattori

Elinvoimaindikaattori kertoo mihin suuntaan kunta on menossa. Voit tarkastella yksittäisen kunnan elinvoimaa suhteessa naapurikuntiin tai muihin kuntaryhmiin. Elinvoima on laskettu muun muassa väestö-, työpaikkojen ja koulutustason muutoksesta. Positiivinen arvo viestii hyvästä elinvoiman suunnasta, negatiivinen huonommasta.

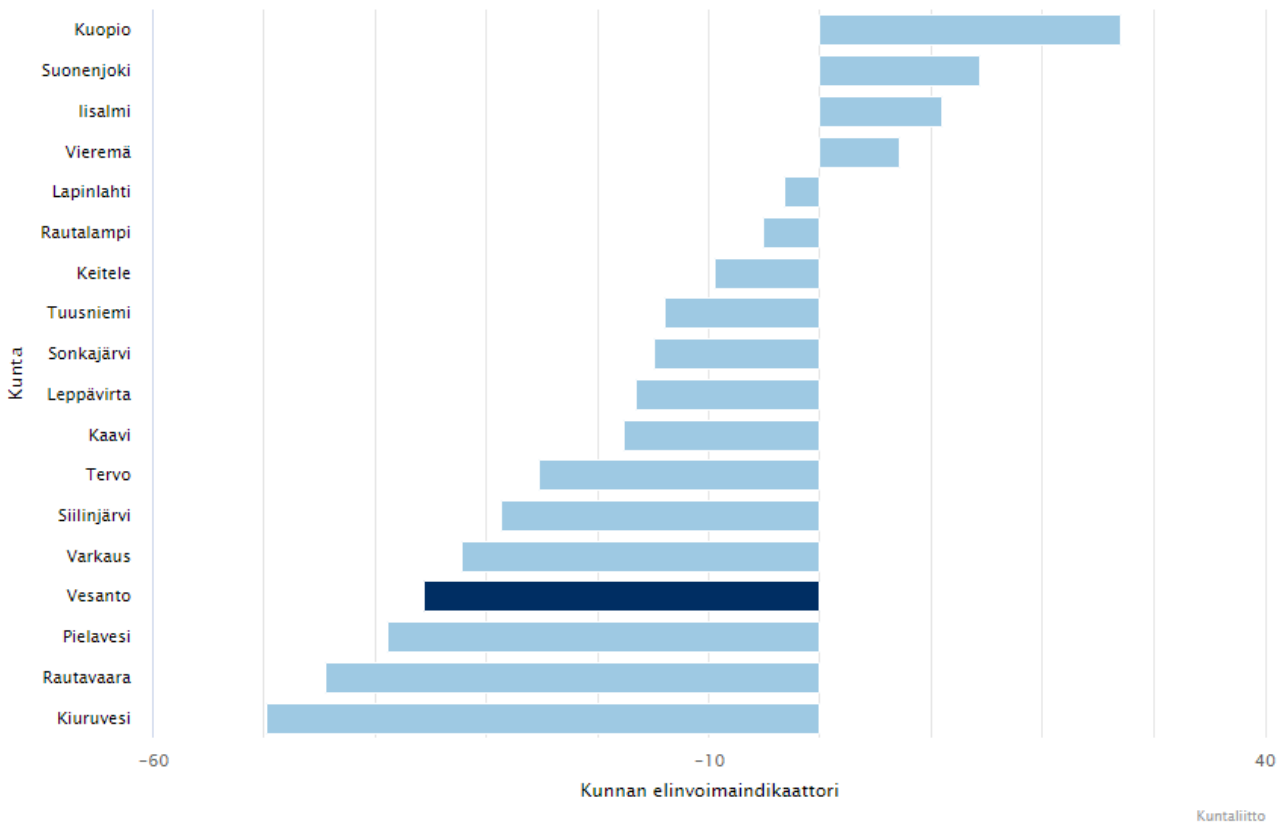
Vesanto, elinvoimaindikaattori 2017

Vesanto, elinvoimaindikaattori 2019

Vesanto ▼ Elinvoimaindikaattori ▼ Oma maakunta ▼ 2019 ▼ Piirrä

Kunnan elinvoimaindikaattori: Pohjois-Savo

1.5 Pohjois-Savon kokemuksellinen hyvinvointikysely kuntalaisille

Kokemuksellinen hyvinvointikysely on toteutettu kahdesti vuodenvaihteessa 2018-2019 ja 2020-2021.

Koko maakunnan vastauksista molempina kyselykertoina vastaajia oli reilu 80% naisia ja hieman alle 20% miehiä ja kaikenikäisiä, eniten 35-44-vuotiaita. Suurin osa oli palkkatyössä tai eläkkeellä olevia. Useimmiten vastaaja asui parisuhteessa lapsen tai lapsien kanssa. Pohjois-Savon kaikista kunnista saatiin vastauksia, eniten Kuopiosta ja Siilinjärveltä. **Vesannolta vastauksia tuli 64 uusimmassa kyselyssä.**

Kysyttäessä kuinka tyytyväinen on asuinalueen ympäristöön, palveluihin ja turvallisuuteen, niin tilanne ei ollut suuresti muuttunut edellisestä kyselystä. Eniten oltiin tyytyväisiä julkisissa palveluissa saamaan kohteluun ja asuinalueen turvallisuuteen.

Vesantolaisten vastauksissa kautta linjan oli tapahtunut pientä pudotusta koetussa hyvinvoinnissa, suurimpana selittävä tekijänä on pidettävä koronaepidemiaa.

Onnellisuus-arvosana on Vesannolla Pohjois-Savoa heikompi:

Pohjois-Savo 8

Vesanto 7,6

Tuloksista pisti silmään, että verrattuna koko Pohjois-Savon vastaajiin, Vesannolla oli asteikolla 1-10 pienin tyytyväisyys luotettavien ystävien määrään. Vesannon tulos oli 6,31.

Tyytyväisiä täällä oltiin luonnon läheisyyteen. Voit nauttia luonnosta asuinseudullasi -kysymykseen vesantolaisten arvosana oli 9,14.

”Toivoisin, että yhteiskunnassa ymmärrettäisiin tasa-arvoinen alueiden kehittämisen merkitys. Maaseudulla täytyy säilyttää myös yhteiskunnan palveluja, kaikki eivät halua kaupunkiin. Luonto tulee nousemaan aivan eri merkitykseen vielä tulevaisuudessa ihmisten hyvinvoinnin lähteenä. Tämän merkitys pitäisi näkyä kaikessa päätöksenteossa.”

Tarkemmin kokemuksellisen hyvinvointikyselyn tuloksiin voi perehtyä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikön HYTE-tiimin sivuilla <https://www.pssh.fi/web/hyte/suunta>

Koko Pohjois-Savon vastauksista on koottu hyvinvointia eniten vahvistaneita ja heikentäneitä vastauksia näin:

Mikä on VAHVISTANUT Sinun jokapäiväistä hyvinvointiasi eniten viimeisen vuoden aikana?

on tuettu kyytipalveluin. Vuonna 2020 koronaepidemian myötä toiminnot ovat olleet tauolla, ja on käynyt ilmi, että erityisesti syrjäkyllä yksin asuvat henkilöt niitä kaipaavat jo kovasti ja kokevat yksinäisyyttä. Osallisuussuunnitelmaa ikääntyneille ei ole erikseen laadittu. Vesannolle on kuitenkin laadittu ikäpoliittinen ohjelma tämän valtuustokauden aikana.

Painopiste *Terveet elintavat* on toteutunut lähinnä Voimaa vanhuuteen -hankkeen myötä ja muussa liikuntaohjauksessa, sekä terveydenhoidon ja perusturvan asiakaskontakteissa tapahtuvana elintapaohjauksena asiakkaiden kanssa.

Simolan palvelukeskuksen Kuntovaari muutettiin tehostetusta palveluasumisesta tavalliseksi palveluasumiseksi, jolloin tehostetun palveluasumisen paikat vähentyivät yhdeksällä. Jokaiselle asukkaalle laadittiin yksilöllinen kuntoutussuunnitelma.

Asumispalveluissa kehitettiin toimintamalli kotona asuvien asiakkaiden toimintakyvyn tukemiseksi ja arvioimiseksi. Toimintamallissa järjestettiin kuntoutus- ja arviointijaksoja sekä vuodeosastoilta kotiutuville, että kotihoidosta tuleville asiakkaille.

Palveluasumisessa panostettiin toiminnan virikkeellisyteen. Palvelurakennuudistuksessa tavoiteltu Niittykukka 1 lakkauttaminen sekä asukkaiden siirtyminen laajennettuun Kuntovaariin viivästyivät toteutettavaksi 2021 keväällä.

Lapset ja lapsiperheet, varhaiskasvatus, koulu, nuoret

Harrastusmahdollisuuksien lisääminen Mansikka ry:n harrastusvälineiden hankintaan tarkoitettulla avustusrahalla on hankittu nuorisotiloille soittimia sekä pelikoneita.

Matalan kynnyksen ryhmätoimintaa toteutui perhekerhossa, satujumpassa ja rymykerhossa, sekä myös viikkokisoissa ja viikkohiihdoissa. Toiminnot ovat maksuttomia, eikä ilmoittautumista tarvita.

Lasten mielipiteiden kuuleminen Muutama valtuutettu vieraili ennen koronapandemiaa päiväkodilla jututtamassa lapsia, ja eskarit kutsuttiin valtuuston kokoukseen. Kokousvierailu jäi toteutumatta, mutta tapaamisiin palataan tulevaisuudessa. Varhaiskasvatus ja MLL ovat järjestäneet lasten toiveiden mukaisia tapahtumia ja tempauksia. Nuorille on toteutettu nuorisokysely vuonna 2019.

Lainattavia harrastusvälineitä on kunnassa saatavilla jonkin verran, esim. järjestöiltä, nuorisotoimesta, liikuntatoimesta ja kirjastosta.

Lasten ja nuorten ylipainon vähentäminen, liikunta ja ravitsemus Painopiste toteutuu varhaiskasvatuksessa hyvin, lasten kanssa liikutaan ja ulkoillaan kehillä kuin kehillä. Päiväkodin sijainti lähellä liikuntapaikkoja ja metsää tukee hyvin liikunnallisen toiminnan järjestämistä. Keittiö valmistaa ravitsemussuosittelun mukaisia aterioita, ja yhteistyö toimii varhaiskasvatuksen kanssa. Jatkossa päiväkodissa panostetaan vielä enemmän ravitsemussuosittelun noudattamiseen. Neuvokas perhe -materiaalia hyödynnetään osittain. Perheliikuntaneuvola-menetelmää ei ole otettu Vesannolla käyttöön.

Koulussa väistötiloissa toimiminen on viime vuosina vaikeuttanut esim. välituntiliikunnan järjestämistä, mutta toisaalta monilla luokilla on siirtymäkävelyitä koulupäivän aikana lisäämässä liikuntaa. Kouluruoka on ravitsemussuosittelun mukaista, ja yhteistyö keittiön kanssa toimii. Ravitsemuskasvatuksen mahdollisuudet tulevat taas kohentumaan, kun ruokailut keskittyvät uuden koulun myötä yhteen paikkaan.

Lapsi ja perhepalveluiden kehittäminen Vesannolle on valmistunut perhekeskussuunnitelma vuoden 2020 aikana, ja kohtaamispaikaksi rakennettu laavu pururadan maastossa päiväkodin läheisyydessä on valmis. Perhekeskustoiminta alkaa heti, kun koronan kokoontumisrajoitukset hellittävät.

Perheneuvolan erikoissosiaalityöntekijä on mukana *"Ilmiö! Lasten ja nuorten pahoinvointi"*-ilmiölähtöisen työskentelyn ryhmässä. Tästä työstä toivotaan saatavan lisää keinoja, joilla pahoinvointia ja syrjäytymistä voidaan lähteä kunnissa vähentämään.

Nilakan perheneuvola on mukana myös SavoGrown alueen kehittämissuunnitelmassa koskien perheneuvolatoiminnan järjestämistä jatkossa laajemmalla alueellisella yhteistyöllä.

Työttömyyden vähentäminen Nuorten työttömyyttä on saatu vähenemään työpajan ja etsivän nuorisotyön ponnistuksin.

Kotelo-hanke

Kotelohankkeessa kaikkiin kuntiin järjestettiin toimilat sekä rekrytoitiin hanketyöntekijät. Työllistymisen edellytysten vahvistamiseksi ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi verkostoiduttiin yhteistyötoimijoiden kanssa. Toimintamuotoina olivat työpajat, web-seminaarit, lähi- ja etäyhteystapaamiset ja matalan kynnyksen kohtaamispaikat. Kuntien välillä tehtiin yhteistä kehittämistyötä, jota sovellettiin paikallisten tarpeiden mukaisesti. KOTELO-hanke vietti torstaina 10.9.2020 yhdessä keskeisten yhteistyökumppaneidensa kanssa yhteiskehittämispäivää Tervon Lohimaassa.

Ympäristö ja asuminen

Uusi koulu Tämä toimenpide on edennyt suunnitellusti, sillä uusi koulu valmistuu loppukesällä 2021 ja otetaan käyttöön syksyllä 2021.

Palveluyhtiö Viisarit

- Palveluyhtiö Viisarit Oy aloitti toimintansa 1.1.2020 Vesannon, Keiteleen ja Tervon kuntien alueella. Aloitus itsessään oli suunniteltu ja iso muutos totuttuun toimintamalliin. Muutos toteutui pääsääntöisesti suunnitellusti. Suurin vaikutus muutoksella koko kuntaorganisaatioon teknisten palveluiden osalta.
- Vuoden 2020 aikana yhtiön toiminnan käynnistäminen. Koronapandemia vaikutti olennaisesti toiminnan jalkauttamiseen ja tutuksi tekemiseen.
- Koronan myötä tarjosimme asiakkaillemme mm. tehostettua siivouspalvelua. Muilta osin palvelut kohdistuivat pääsääntöisesti yleisön ulottumattomissa tehtäviin toimenpiteisiin.
- Koronapandemia on vaikuttanut Palveluyhtiö Viisarit Oy:n alueelle maltillisesti. Yhtiön toimialaan kuuluu mm. liikuntapaikkojen kunnossapito. Käyttäjämäärät ovat kasvaneet poikkeusolojen aikana. Pitkittyvä pandemia on aiheuttanut selvää turnausväsymystä ja kyllästymistä. Valitettavasti on vain pakko jaksaa painaa.
- Palveluyhtiön osalta toimintavarmuuden parantamisessa on onnistuttu. Talousarvion tavoitteet toteutuivat ennakkoidusti. Yhtiön toiminta on saatu olosuhteista huolimatta hyvin käyntiin koko toimialueella.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

- Koululaisten, lukiolaisten ja nuorten aikuisten kanssa toimivien työntekijöiden kanssa keskustellessa päällimmäinen huolenaihe ja hyvinvointivaje on nuorten ja perheiden mielenterveysongelmat seurauksineen.
- Nuorten pelaaminen koetaan myös osin ongelmallisena. Jopa peliriippuvuutta on.
- Somessa kiusaamista esiintyy. Tarvetta on kasvattaa nuoria asialliseen somekäyttöön.
- Ylipaino lasten ja nuorten keskuudessa. Tarvetta on lasten ja nuorten liikuntaneuvonnalle.
- Puheterapiaan vaikea päästä. Toimintaterapiakin matkan päässä Pielevedellä.
- Koululaisten harrastustoiminnan järjestäminen koulun jälkeen, useampi lapsi/nuori kiinni harrastuksiin.
- Lukiolaisten koululounaan syönti vähentynyt.
- Ikäihmiset ovat yksinäisiä, korona on pahentanut tilannetta.
- Vesantolaiset sairastavat paljon, erityisesti mielenterveyden vaivoja.
- Kunnan mahdollisuudet tukea lääkäreiden saatavuutta ja pysyvyyttä paikkakunnalla? Saattaisi vaikuttaa myönteisesti ajan mittaan sairauksien hoitoon ja kustannuksiin.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Vesannon kunnan vuonna 2018 laadittu strategia ei ole vielä saanut lihaa luiden päälle. Uuden 2021 aloittavan valtuuston tehtävänä on jalkauttaa strategia.

Vesannon visio ja esimerkkejä soveltamisesta:

1. Pienuus on vahvuus: Palveluiden kohdentaminen onnistuu hyvin, koska asiakkaiden / kuntalaisten yksilöllinen kohtaaminen mahdollistuu. Tutut toimijat moniammatillisessa yhteistyössä. Hallinnolliset prosessit ovat ketteriä. Pienet ryhmät koulussa ja perusturvan palveluissa. Kuntalaisten on mahdollista asioida matalalla kynnyksellä. Kuntalaisten osallistumista vahvistetaan tulevilla valtuustokaudella.

Järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden osallistaminen osana palveluketjua.

2. Vastavirran edelläkävijä: Hirsikoulu koko kunnan olohuoneeksi. Paikallisten palvelujen säilyttäminen ja niiden tuottamistavan jatkuva arviointi. Avoimuus kaikkia vaihtoehtoja kohtaan, jotka tuottavat hyvinvointia kuntalaisille.

3. Koti maalla - maailma lähellä: Koko Vesanto kuidun piiriin tulevilla valtuustokaudella. Etätöiden pitäminen yhtenä positiivisena työnteon muotona. Rekrytoidaan avoimesti ja valtakunnallisesti.

4. Luontoon, luovuuteen ja tekniikkaan me uskomme: Kestävä kehitys koko kunnan toimintatapana. Biotalous/resurssiviisaus lukion painotuksena. Kala-, metsä- ja marjatalous vahvuutena ja osana yhteistyötä naapurikuntien kanssa. Uusien toimintatapojen kehittäminen yhdessä vapaaehtoistoimijoiden/järjestöjen kanssa. Uudet palveluidentuottamistavat. Sähköisten palveluiden kehittäminen jatkuu.

Vesannon toimintatavat ja esimerkkejä toiminnasta:

1. Reagoinnista ennakkointiin: Ennakkovaikutusten arviointiprosessin kehittäminen. Panostetaan ennaltaehkäisyyn sen sijaan, että hoidetaan seuraamuksia. Hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen panostetaan. Katsomme ainakin kahden, kolmen vuoden päähän ja järjestetään tasaisin väliajoin mahdollisuuksia tulevaisuuden suunnitteluun yhdessä kuntalaisten kanssa.

2. Positiivinen, kannustava ja rohkea: Päättäjät innostavat ja kannustavat henkilöstöä ideoimaan rohkeasti. Kehittämisen kulttuuri leviää kaikille organisaation tasoille, palveluihin ja kuntalaisiin. Strategian kehittäminen tapahtuu yhteistyössä päättäjien, henkilöstön ja kuntalaisten kanssa. Työhyvinvointia kehitetään jatkuvasti.

3. Verkostot ja yhteistyö: Viisarit-, Nilakka- ja SavoGrow - alueiden kuntien yhteistyö sekä hyvinvointialueyhteistyö vuodesta 2023 alkaen. Järjestöyhteistyö sekä yhteistyö kolmannen sektorin kanssa. Neljännen sektorin löytäminen yhteistyökumppaniksi.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

7 Suunnitelman laatijat

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnassa vastaa Vesannon kunnan johtoryhmä, joka on myös kunnan HYTE-ryhmä. Jäsenet ovat kunnanjohtaja Pia Harmokivi, tekninen johtaja Juha Soininen, vs. perusturvajohtaja Maija-Leena Huuskonen, hallinnollinen rehtori-sivistystoimenjohtaja Jaana Ruuskanen ja kunnansihteeri Mirikka Ronkanen.

Raportin kokoamisessa on ollut mukana myös Vesannon kunnan HYTE-yhdyshenkilö, kirjastovirkailija Sini-Marja Jalasaho.

8 Suunnitelman hyväksyminen

Kertomusosa käsitelty kunnanhallituksessa

Kertomusosa käsitelty valtuustossa

Suunnitelmaosa käsitelty kunnanhallituksessa

Suunnitelmaosa käsitelty valtuustossa